

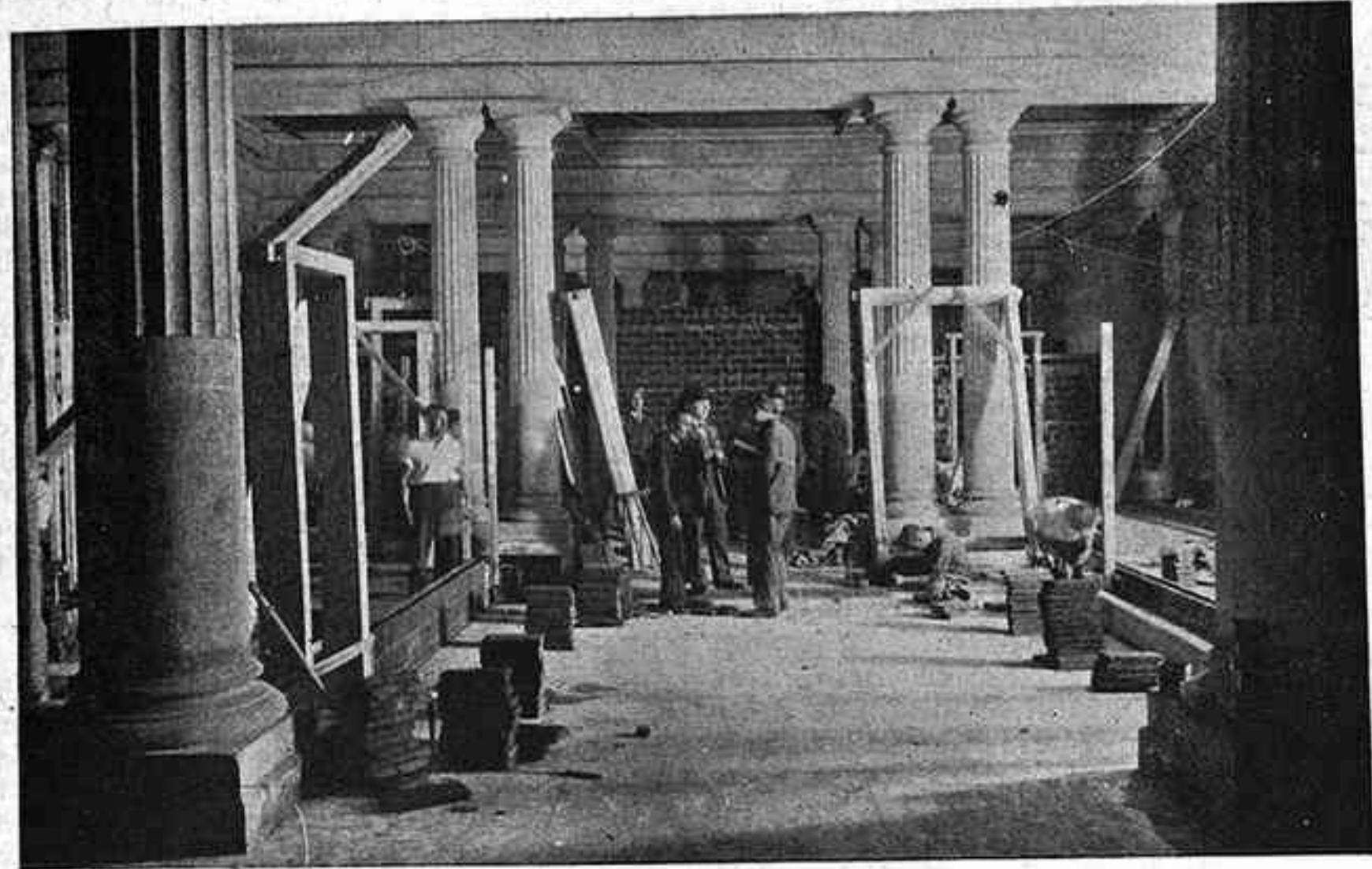
L'ACTUALITAT POLITICA

Centralisme electoral

Tots els règims naixents, tant els sobirans com els merament autonòmics, requeixen, en començar la seva gestió, que ocupi el poder un govern d'unió nacional. Fins ara aquesta llei no ha tingut cap excepció enlloc del món. En establir-se, la República Espanyola va seguir aquesta norma. I és natural que sempre sigui així; primerament, perquè mai el cos polític no coneix avinentesa més solemne i transcendent, i, raó més profunda, perquè la construcció d'unes noves bases demana l'obra conjunta, on coincideixen tots els idearis que han col·laborat en l'adveniment d'aquell

conglomerat conegut amb el nom d'Esquerra Republicana de Catalunya.

La falta d'un criteri orgànic s'ha vist d'una manera claríssima al bell inici del període pre-electoral; tot Catalunya ha pogut seguir les giragoneses i esmenes d'aquesta força política, més imponent pel nombre que per la tasca i la doctrina. Com és natural, les persones de seny del partit opinaren, segons lògica, a favor d'una coalició. Hi ha paraules de Macià i de Companys que no donen lloc a dubtes. Però l'Esquerra, com tots els partits de creixença ràpida, s'ha omplert de gent improvisada,

Obres al que serà edifici del Parlament català

règim. De la mateixa manera que hi ha un punt d'unió a totes les doctrines, cal que n'hi hagi a la realitat política; que tants de ciutadans com sigui possible estiguin representats al govern que posi els fonaments de la vida d'aquell poble. Cal que mai a l'esdevenidor hi hagi cap govern amb una autoritat més plena que aquell que posa la primera pedra d'una nova etapa de la vida política i social d'un país qualsevulla.

Catalunya, però, serà una excepció. Com que hi ha un partit que es veu amb cor de guanyar tot sol unes eleccions, vol prescindir de tots els altres. Enlluernat per il·lusions puerils, confon els triomfs del país amb els propis. De manera que, si es complissin els desigs de l'Esquerra Republicana de Catalunya, l'Estatut no seria el de la Catalunya Republicana, liberal, democràtica, sinó simplement el del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Heus-nos ací caiguts des de la història al casinet. En comptes de fer l'urna a la mida del poble, voler fer el poble a la mida de l'urna.

Però, després, una mena de remordiment pren al partit del monopoli, i proposa als altres partits catalanistes, republicans i esquerrans que es fonguin dintre d'ell i n'acceptin la disciplina. I, prosseguint pel camí dels afanyos impossibles, arriba a oferir als que hi entraran llocs de preeminència.

Ni tant, ni tan poc. La dignitat impedeix aquell acatament davant del grup del monopoli, i la prudència aconsella de no voler-se refiar massa de la prima de enganxar que hom ofereix als «passadissos».

La lògica, finalment, repugna aquella solució. Què diria l'Esquerra Republicana de Catalunya si el govern central volgués posar Catalunya entre l'alternativa de renunciar a la seva manera d'ésser, llengua, costums, etc., o, si no, de perjudicar la República, introduint divisions entre els republicans d'Espanya?

I, no obstant, l'Esquerra fa aquest argument als altres partits esquerrans i catalanistes de Catalunya.

Altrament — calcant un concepte molt encertat de Lenin — si l'Esquerra, de bona fe, creu que solament cal que hi hagi un sol partit catalanista republicà i esquerrà a tot Catalunya, pot provar-nos molt fàcilment que no l'empenyen dèries d'absorció ni de tirania, té un camí molt fàcil.

Ingressar en massa dintre el Partit Catalanista Republicà. Aleshores creuríem en la seva bona fe; ara estem en el nostre dret de qualificar d'absurda i tirànica, de digna de censura, l'actuació del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya.

L'exemple és còmic, certament; però és que, tal com ha anat, és tràgic.

Un gran partit, esperança de molts de catalans, es demostra, en un moment solemne, per sota del poble que ell es creu l'únic amb dret de representar.

I menys mal encara que és molt probable que la consciència pública no consagrà aquesta desmesura.

Aquest abandó del seu deure en un moment històric que ha conservat el Partit d'Esquerra, no és un acte simple, sinó que té el seu origen dins la composició del

Els Dijous — Blancs

Els rètols en català

D'entre les campanyes catalanitzadores que cal fer a fi de catalanitzar tant coses que encara no ho estan, n'hi ha una que ja ha estat començada amb molta empenya i ja ha rendit resultats.

Les múltiples campanyes a favor dels rètols en català han donat resultats importants, sobretot en barris com Gràcia i Sans, que àdhuc en temps de la dictadura han seguit ostentant diversos rètols en la nostra llengua. Però l'avenç és molt lent al centre de la ciutat. En defensa dels industrials del centre es pot al·legar que els rètols de llurs botigues i magatzems valen molts diners i que no és tan fàcil canviar un rètol de bronze com fer-ne repintar un sobre fusta. Però també és fàcil observar al centre de la ciutat que les botigues noves que s'hi posen anuncien en castellà. Aquesta persistència, si té algun sentit, deu voler dir que, en opinió de certs botiguers, hi ha un idioma del centre de la ciutat i un idioma per al suburbi, una llengua de luxe i una llengua vulgar.

Contra aquesta marraneria potser caldrà reaccionar energicament. Si tothom fes com ha fet sempre el cronista, el problema estaria resolt. Compréu només a les botigues que tinguin els rètols en català. I si voleu atenuar el consell: compréu amb preferència en les botigues que tinguin els rètols i els seus impresos en català. Gràcies a Déu som majoria i gràcies a Déu encara som els que tenim més diners.

La resistència de certs industrials ha creat ja un sistema nou de defensa per part del públic catalanista. Feu la prova del sistema i veureu que és bo. Consisteix en la formació de grups d'amics que es juramentin a posar en pràctica el sistema de comprar només a les botigues que tinguin el rètol en català. No hi ha ningú que per les seves relacions de parentiu o amistat no tingui influència en quatre o cinc nuclis de gent. Proposeu-los que només comprin en les botigues que tenen els rètols i els impresos en català. La formació de grups creix rapidíssimament i la idea corre com la pólvora. Si les dones de les classes cultivades posen en pràctica aquest sistema, la catalanització dels rètols serà fulminant.

Gràcies a l'aplicació d'aquesta tàctica he vist grans desplaçaments de clientelles. Us proposo citar un sastre que ha perdut onze parroquians, onze vestits d'aquesta temporada, que han estat encarregats a altres dos sastres que tenen els rètols en català. Us podria citar un «colmado» que ha perdut cinc clients de primer ordre, i l'amo encara no sap per quin motiu. Perquè no cal pas dir res, ni donar cap explicació, quan canvia de botiga. Els perjudicats deuen creure que la crisi augmenta. Més tard potser suposaran la causa d'aquest trasbals. Entre tant que siguin castigats! Si les dones volien, la catalanització dels rètols seria un fet. Però tot això cal portar-ho a la pràctica sense rancúnia i molt esportivament.

M. B.

MIRADOR INDISCRET

Moral de prestamista

A propòsit d'un milionari el nom del qual ha sonat repetidament aquests dies, en ocasió d'un sorollós afer de caràcter financer, s'ha parlat molt d'usura i de l'especialíssim temperament del milionari en qüestió.

Una frase d'ell, que el retrata de cos sencer, ha corregut de boca en boca:

—No es poden deixar quantitats inferiors a cent mil duros—sembla que va dir una vegada—. Hi ha sempre el perill que te les tornin.

Ni Shakespeare ni Molière haurien pogut imaginar per als seus personatges una frase millor.

Passi-ho bé, senyor Sánchez!

Abans d'adherir-se a l'Esquerra Republicana de Catalunya, d'on — just és consignar-ho — fou bandejat, el regidor senyor Sánchez Silva, ara com ara hoste de la Model, havia intentat d'ingressar a Acció Catalana. Però li van veure el llautó el primer dia.

Sense que ningú sabés d'on havia sortit ni qui l'havia convidat, el senyor Sánchez Silva féu la seva aparició en una reunió preparatòria tinguda per a constituir un Centre d'A. C. al districte cinquè.

Tots els reunits exposaren a llur jutj, en aqueixa reunió, la manera d'atraure's i agrupar el major nombre possible de simpatitzants.

—Res del que s'ha exposat és pràctic — observà, en aixecar-se a parlar, el senyor Sánchez Silva —. Què és la política? Què vol dir la política? Política és, per damunt de tot, protecció als amics. Teniu, per exemple, el mercat de Sant Antoni. Doncs bé: al concessionari de la taula tants, s'hauria de procurar donar-li tal altra, i al d'aquesta passar-lo a la de tal número... No el deixaren acabar.

I no el veieren més.

Eleccions a l'americana

Els candidats de l'E. R. per la circumscripció de Girona, senyors Santaló i Cerezo, han posat en pràctica un nou sistema de fer propaganda electoral.

Van per aquests pobles de Déu amb una còpia de sardanes, la qual fa sentir, a la plaça, el millor del seu repertori.

Tot d'una, la tenora crida a silenci. La gent s'apropa. S'ha perdut una criatura? Van a tocar una sardana de rams? No. Res d'això. El senyor Santaló avança dalt de l'entramat i comença:

—Ciudadans!

El míting ja està engegat.

La mascota

Quan fou coneguda la candidatura de l'E. R. per la circumscripció de Barcelona, tothom trobà a faltar el nom del perinclit senyor Farreres i Duran.

—I doncs, Farreres — li preguntà un amic —, què us ha passat?

—L'Agricultura, els interessos de l'Agricultura, em reclamen, segons diuen els dirigents del Partit, a la circumscripció de Tarragona.

—Per Tarragona, us presenteu? Ai, la mare! Ho tenguí perdut. Perdut a causa de la situació política d'aquelles contrades i perdut, sobretot, perquè porteu de companyia de candidatura En Rovira i Virgili, l'home de la pega a les sabates.

—Això darrer no compta — va respondre En Farreres —. Si En Rovira té l'astruc, jo sóc la mascota.

Existeixen aquestes forces?

Fa cosa d'una setmana, els diaris, en donar compte d'una Assemblea regional de l'immens Partit Català de Centre (abans

P. O. R. C.), manifestaren que s'havia acordat «patrocinar una candidatura a base dels senyors Bastardes, Bofill i Mates, Pociello Forradelles i Anguera de Sojo».

La nova féu somriure a molts. De totes maneres, un diputat a Corts i prestigiós polític que té amistat amb el senyor Pociello Forradelles, volgué conèixer-ne l'abast i telefonà a aquest:

—I bé: què hi ha d'això que acabo de llegir a la premsa?

—Ah! No en feu massa cabal — contestà el líder —. Les veueves forces del Vallès que se m'han avançat...

El colom de la pau

En Paquito Madrid, resident ara a la capital de la República, ha estat a Barcelona. Hi ha estat just el temps de poder dir a tothom que es tracta de tu amb En Casares Quiroga.

En topar-se amb companys de periodisme, En Paco ha explicat, com és natural, la seva gestió, en qualitat d'interventor del Govern, a l'Agència informativa d'El Debate, durant la recent suspensió d'aquest diari.

Algú, aleshores, li ha retret, en to de censura, que hagués rellevat del càrrec el corresponent de l'esmentada Agència a Barcelona, a conseqüència d'haver telefonat una nova referent a un petit incident ocorregut al peu de l'estàtua a Casanova entre uns extremistes del catalanisme i els portants d'una corona amb la llaçada tricolor.

—I això — ha afegit el comentarista — que la nova no arriba a ésser publicada!

—Evidentment! — ha contestat En Paquito —. Calia evitar una possible guerra civil.

Ai, Brotons!

Dies enrera, en ressenyar l'estrena al Tivoli del film *La reina Draga*, interpretat per la Pola Negri, que està basat en la vida de la famosa reina Draga de Sèrbia, el crític cinematogràfic de *La Noche*, l'incensurable fàndem Brotons, recordava l'atemptat de Sarajevo com un dels episodis sobresortints de la història d'aquella reina.

Suposem que amb l'actual augment de grups escolars, els Brotons Brothers tindran ocasió, per fi, de poder anar a estudi.

Tot s'apuja

Quan els autors catalans han plantejat a l'escena problemes d'ordre econòmic, han estat aquests provocats sempre per quantitats tan petites, que un bon dia pogué dir humorísticament En Carles Capdevila que amb trenta duros n'hi hauria prou per a resoldre'ls tots.

Les coses, però, han canviat. Comprenent-ho així, En Millàs-Raurell, en la comèdia que estrena demà a Romea, sembla que presenta la protagonista en un seriós conflicte per no tenir cinc mil pessetes.

Cinc mil pessetes! Decididament, En Millàs és un dramaturg modern.

Explicació

Es comentava l'altre dia l'aclariment que publicàvem en aquesta mateixa secció, en el qual s'afirmava que no era el ferm catalanista senyor Rafael Morató sol el que pagava les despeses del diari de la Unió Democràtica de Catalunya, sinó que en això l'acompanyaven altres senyors.

—Es estrany — deia un ex-redactor de *La Nau* — que amb tanta gent com hi ha a pagar jo encara no estigui saldat.

—Oh, no en feu cas d'això — objectà En Valdeperes, també ex-redactor —, és que els altres paguen amb els diners que els dona el senyor Morató.

El tret per la culata

Al magnífic empresari del Liceu, li ha sortit aquesta vegada el tret per la culata. Després del drama de les bombes, que serví per a posar de relleu la mentalitat d'aquest senyor, se li acut de publicar els programes únicament en castellà.

Això no tindria cap transcendència si el senyor Rodés no mantingués la pretensió que la Generalitat i l'Ajuntament el subvencionessin per la seva «brillant» obra. I com que l'home es pensa ésser un «viu», les instàncies demanant la subvenció les redactà en català.

Afortunadament, el senyor Gassol s'ha sabut situar i la instància del senyor Rodés ha naufragat amb totes les conseqüències.

Com en les pel·lícules

La premsa de Madrid ha dedicat la màxima atenció al novel·lesc suïcida frustrat d'una senyoreta francesa, desenganyada de l'amor d'un diplomàtic, i ha donat tot el relleu al fet d'haver deixat escrits, com a comiat, uns versos d'adéu a la vida trets d'un llibre de Jack London.

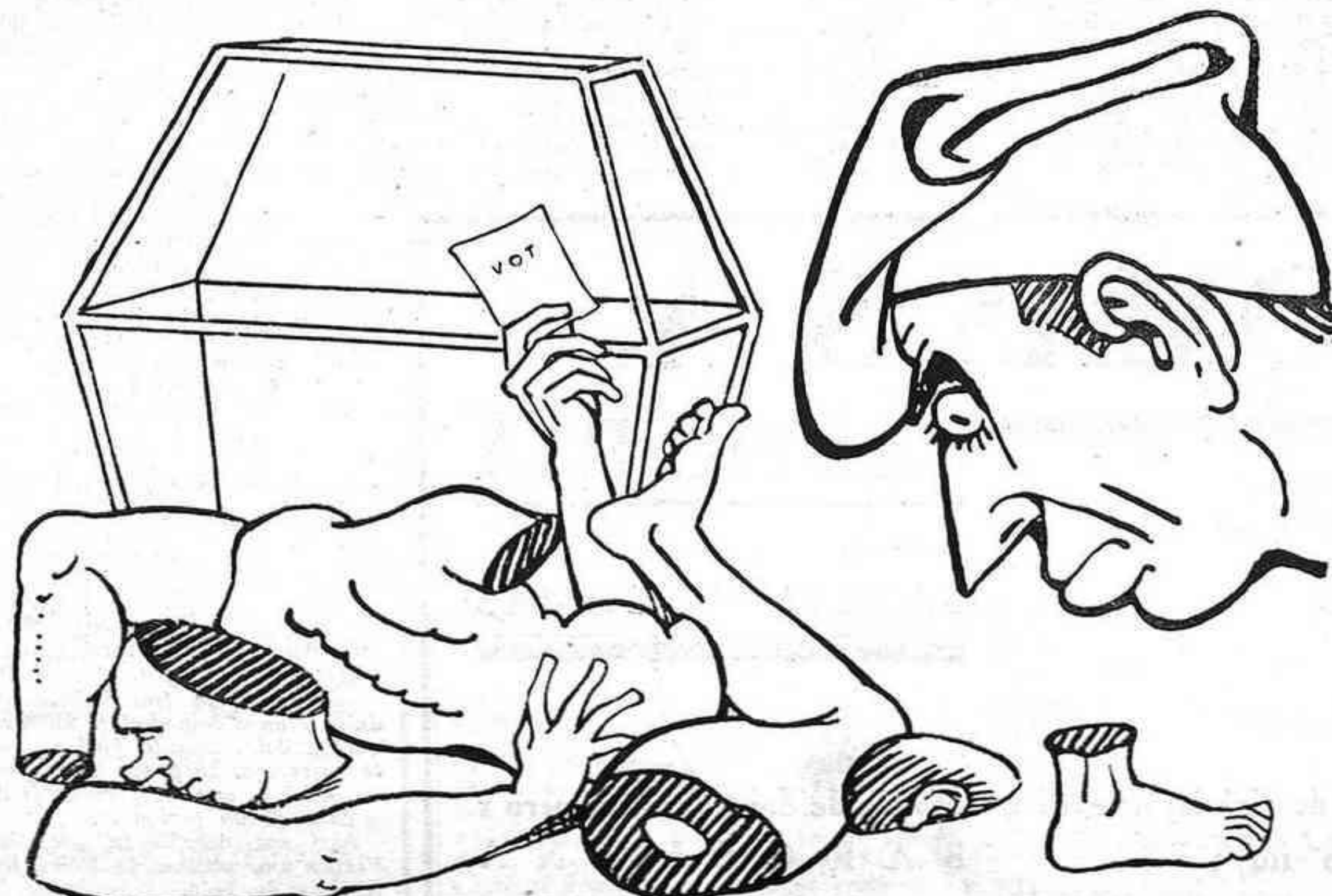
Aquest fet ens ha dut a la memòria el suïcida, molt recent, de l'artista Cèlia Albarada a la nostra ciutat i a la lletra, de novel·la, que adreçà al jutge.

La lletra deia, textualment, així:

«...y quiero sentir el precedente que no lo he hecho desesperada. Hace tiempo lo llevaba dentro, pero en mi vida había un rayo de luz que ahora ha desaparecido.

Siempre he dicho que para vegetar lo mejor es morir, y ahora me tocaba vegetar. Nadie tiene la culpa de nada; sólo la tengo yo, que creía, después de pasarme la vida no creyendo en nada, en una mejor vida.

No ha podido ser... — Cèlia.»

El cos electoral en les pròximes eleccions

La situació sobre el terreny

(Continuació)

EL PANTÀ DE PUENTES

Direu que, per aturar el mal, i reduir-lo a poc a poc, el que cal és una política hidràulica; pantans, canalitzacions d'aigua. De pantà ja n'hi ha un des de fa molts anys, però no serveix pas per deturar l'emigració. És el pantà de Puentes, actualment gairebé sec. La poca aigua que en raja — cara com si fos vi — és subhastada diàriament. Cada dia, a les vuit del matí, uns homes es disputen a crits i imprecacions un rajol d'aigua com si fos d'or. Hi ha èpoques que els sembrats no tenen espera i s'han de regar si no es vol que es perdin. Aleshores, l'aigua és caríssima. Aquest mateix estiu s'han arribat a pagar cinc mil pessetes per tota l'aigua que del pantà mig eixit pot sortir en les vint-i-quatre hores. Correntment, d'una hila es paguen quaranta duros. Una hila de aigua era una mesura un xic imprecisa fins que el sindicat de regants de Lorca la fixà en 10 litres i 60 centilitres per segon. Amb una hila es pot regar força extensió de terreny si aquest és a prop del pantà; ara si és gaire lluny, com que les conduccions no són d'obra, la terra es beu més de la meitat de l'aigua pel camí.

Encara que ploqui — i, ja ho hem dit, no plou gaire mai —, la situació del pantà no s'arranja. El pantà és un sot natural entre muntanyes pelades, amb un mur de contenció. Les aigües de pluja arrosseguen la terra de les muntanyes, no retindudes per cap vegetació, i avui el pantà està cegat, fins a la meitat, pels sediments arrossegats. La irregularitat del fons fa que no es pugui dragar. S'han intentat dues solucions, sense èxit: Primera: quan plou i el pantà s'omple, obrir de cop totes les rescloses perquè l'aigua s'emporti els sediments; el resultat ha estat nul: l'aigua se'n va i els sediments es queden. Segona: no fer res; al cap de dues setmanes, l'aigua és totalment beguda pels sediments.

El problema, doncs, no té solució; almenys, no la té sinó a llarguíssim terme. Mentrestant, la comarca es va empobrint i els seus habitants en fugen. Els que encara no han emigrat, no pensen en res més que en la manera de fer-ho. Ja haurien fugit tots si no fos que per allà ja se sap que a tot arreu manca treball.

UNA ESLETXA DE LLUM

Sempre, en tot, queda un bri d'esperança. L'esperança, somiada en mig del desesper i mentalment acarriada per tot lo que, és un projecte, entre tres o quatre de similars que ja fa anys que s'arrosseguen pels ministeris.

El projecte és senzill d'explicar: portar les aigües de dues riuets, el Castril i el Guardal, que es troben al nord de la província de Granada. Les obres serien llargues. El pressupost és de 24 milions de pessetes, però Lorca es compromet a gravar totes les seves finques rústiques i urbanes en benefici de l'Estat per tal que aquest porti les obres a terme. Les dificultats semblen, segons els lorquins, que vénen de pressions interessades en altres projectes semblants d'altres regions.

No sabem si el pressupost puja massa. Però, cal preguntar-se, val la pena d'escartimar en un afer que aturaria l'emigració, enriquint la comarca, contribuiria a arranjar el problema d'allí baix i estalviaria els sense-feina de molts llocs, de Barcelona mateix?

L'EMIGRACIÓ

Les respostes a les meves preguntes sempre començaven així:
—Si todo está mal... antes había trabajado en Francia, en Barcelona; ahora no lo hay en parte alguna.

Però això només vol dir que l'emigració ha descendit una mica aquests darrers temps, només una mica; no que s'hagi deturat. Que voleu que facin aquella gent per escapar de la misèria, sinó provar sort en alguna altra banda? Mentre aquella gent morin de gana sobre el país, l'emigració serà un fet lògic i incontentible.

A Lorca vaig parlar amb molta gent. Doncs bé; no vaig trobar ningú, absolutament ningú, que no tingués parents a Barcelona. A uns la família els havia marxat col·lectivament, a altres per etapes, primer la gent jove, després els vells.

Mireu, les primeres persones amb que vaig entrar en relació foren les de l'hotel. L'amo: el vestit que duia l'hi havia fet un seu cosí, sastre del carrer Claris; ell havia viatjat durant uns mesos si tancava l'hotel i se'n venia a Barcelona a cercar-se alguna representació; no ho ha fet perquè aquest estiu l'hotel li ha tornat a marxar una mica. El mossò: una filla seva feia dues setmanes que havia marxat a Barcelona a servir (em demanà informacions sobre la mena de carrer on vivia). Després, ja al carrer, vaig preguntar una adreça a

unes xicotes que xerraven en una cantonada; m'acompanyaren elles mateixes al domicili del secretari de l'Ajuntament, puix era massa difícil d'explicar el camí. S'alegraren en saber que jo era de Barcelona; una d'elles vindrà el mes que ve a servir; ara, fa de minyona a Lorca mateix, on guanya la tercera part justa del que pensa guanyar a Barcelona (la seva germana cobra, em va dir, catorze duros). L'altra xicoteta està malalta i espera que son pare vingui una china (una truja, traduït al català) per fer-se operar al Clínic de Barce-

res, mereixen una atenció especial. Abans de dedicar-la-hi en el pròxim article, cal dir alguna cosa més de l'emigració.

ELS NEGRERS

He sentit diversos ciutadans murcians qualificar de negrers els propietaris de transmiserians. El qualificatiu és exagerat, com es veurà.

Quan el corrent emigratori es dirigia a Amèrica, sembla cert que hi havia qui traficava amb homes, encara que, ni cal dir-ho, no se'n venia. Unicament els llançava a l'aventura; explicava sopars de duro a la infelicitat del camp i els embarcava a Aguilas, per treure'n de benefici poca cosa més d'un duro per cap. Ara això no existeix en absolut. L'emigrant se'n va espontàniament; marxa generalment cridat o recomanat per una carta familiar o amistosa d'un país que ja es guanya la vida a Barcelona, a Montcada, a Figols, a Tolosa del Lenguadoc o a Lió.

No fa gaires anys, però, uns germans d'Alcantarilla, coneguts per *Los Nanos*, iniciaren el transport d'homes a Barcelona, en autòmnibus.

Es edificava la curta història de *Los Nanos*. Fa més de dotze anys, adquiriren, a costa de grans sacrificis, un autòmnibus tan desballestat que semblava mentida que pogués arribar a caminar. Arran mateix de l'adquisició, es trencà la llum de l'aparador de la botiga principal d'Alcantarilla. *Los Nanos* s'afanyaren a sol·licitar del botiguer els trossos de vidre més grossos per tal de col·locar-los a les desamparades finestretes del cotxe. El negoci marxà vent en popa i avui, feu-vos-en creus! *Los Nanos* tenen més de quinze grans cotxes de línia, tres dels quals són destinats a fer el trajecte Alcantarilla-Barcelona i viceversa. Un dels germans que, segons diuen, viu a Madrid fet un senyoràs, es dedicava abans de l'Exposició de Barcelona, mentre els altres feien de xofer, a contractar obrers per encàrrec d'algun contractista o empresa de Catalunya, que pagava jornals baixos a homes que es creien cobrar-los crescutíssims, i ho eren, acostumats com estaven als jornals en vigor per aquelles terres. L'ofici d'aquest reclutador era més aviat descantat. Generalment, no era pas ell qui anava a convèncer gent perquè emigrés; eren els que volien emigrar els que l'anaven a trobar.

PROPORCIÓNS DE L'EMIGRACIÓ

Entre nosaltres, és creença general que la majoria dels emigrants murcians són a Barcelona o en pobles catalans on hi ha certes indústries. Això és erroni. Al Migdia de França hi ha molts més murcians que a Catalunya. El meu ben assabentat informador lorquí m'ha assegurat que a França hi ha més fills de Lorca que al nucli central de la ciutat (que té uns 20.000 habitants). Un funcionari del Govern civil de Múrcia em digué que, en aquests darrers anys, havien travessat la frontera més de 30.000 persones de Lorca i pobles veïns.

Els emigrants es dirigeixen d'antuvi a Barcelona, des d'on s'escampen com el gram. Fa quinze dies, quan jo era per aquelles terres, en tornaven molts de França, uns per haver-se acabat la verema, altres perquè han perdut la feina o no n'han trobada. El dia 13 d'octubre, van tornar a Lorca un centenar d'individus. Dies abans, anant per carretera de Barcelona a València, el cotxe que em duia atrapat, l'hi darrera l'altre, tres transmiserians atapeïts.

Cal dir que aquest retorn, encara que no en les proporcions d'enguany, és un fet anual. A l'època de la verema, tot de murcians se'n van al Sud de França, a Catalunya, a València, i tornen al seu país un cop acabada la feina. A la porta de garatges de Sitges, de Tarragona, de Sagunt, vaig veure, en plena nit, famílies senceres, amb farcells, matalassos, caixes de fruita voltades de corda d'esparg que servien de maleta, etc., esperant els transmiserians, d'horari incert i que, per afegidura, ja venien plens de Barcelona.

Aquesta és una emigració temporera, que no es converteix en definitiva ben a desgrat dels interessats. Cap emigrant enriquit, benestant, o que simplement hagi arribat a guanyar-se la vida amb una certa seguretat, no ha tornat mai a Lorca. I es comprèn: el que se'n va, s'ho malven tot per comprar-se el viatge: els quatre pams de terra, la calaixera, les cadires; si es veu obligat a tornar, no té altre lloc on assegurar-se que la taverna o la vorera del carrer. L'únic emigrant que ha tornat, però no s'hi ha quedat, és un que a Amèrica es casà amb la filla de l'amo a casa del qual treballava; feia poques setmanes que havia visitat Lorca en un automòbil luxós.

Unes dades: segons el cens enllestí fa dues setmanes, Lorca, amb tot el seu terme, té 60.000 habitants. Segons el cens anterior, en tenia 76.000, i alguns anys enrera vorejava els 100.000. D'un poble, el nom del qual no recordo, emigraren en massa les dues terceres parts del veïnat; ficaren les claus de les cases dintre un sac i el deixaren en dipòsit a l'Ajuntament.

La tragèdia d'aquests emigrants és que no tenen ofici, i, naturalment, no es poden llogar sinó de peons.

—Los obreros franchutes son unos gaudules y unos comodones. Mientras uno, dale que te dale, levanta piedras todo el día en la carretera, te pasan ellos por el lado en su bicicleta que les permite ir de la fábrica a casa en un periquete.

Així em definia la seva impressió de França un natural de Vélez Rubio arribat feia poc de Toló.

CARLES SENTIS

L'APERITIV

Les hores dels llibres.—Hi ha un moment en la vida de les persones decents, que es caracteritza pel desig irresistible de comprar un llibre. És un imperatiu tan fort com el desig de pendre una orxata, d'estirar les orelles d'un gos o d'establir una relació íntima amb els astres, amb una flor peculiar o amb un individu del sexe contrari. Aquest moment de desig bibliogràfic es produeix en distintes hores del dia segons la classe de llibre que es vol adquirir; per això els llibres tenen les seves hores especials segons de la matèria que tracten. El llibre espera la seva hora, el moment en el qual serà apte per ésser adquirit, i quan arriba aquest moment es fa insinuant, fa vibrar les lletres de les cobertes i del lloc d'una manera excitant i persuasiva, el contingut de les seves pàgines desprèn un gas fascinador que arriba fins als pulmons de les persones aptes per adquirir-lo. En la butxaca del futur comprador, el llibre exerceix el miracle de convertir les monedes de plata en una substància lleugera i subtil, perquè el futur comprador no senti el pes del diner i se'n pugui despendre sense necessitat d'un esforç. Fa encara moltes coses més el llibre quan li arriba el moment de lliurar-se o de pescar peix, exactament igual que les noies caçadores d'amor, o els venedors ambulants de coses inútils, o els corredors d'anuncis, o els agents de societats d'assegurances. Però això el llibre només ho fa quan hi ha possibilitat, en l'hora del dia que és la seva; després s'empal·leix, sembla que es mori i que es doni vergonya d'existir, com aquelles flors que quan ve la nit es recullen pàl·lidament encogint els pètals i perdent tota la gràcia.

Els llibres que tracten de devoció, generalment editats amb cobertes negres, lluntes i de gran resistència, es fan insinuants al matí. Jo he parlat amb dependents de llibres religiosos, i m'han dit que cap allà a quarts de dotze ja no hi ha res a fer, i que més enllà de les deu no es venen gaires mesos de Maria ni gaires *Caminos del Cielo*. Quan s'acosta l'hora de dinar, les idees religioses es dissolen una mica, perden consistència, i l'home devot comprador d'obres místiques o ascètiques, té el desig més obert a l'hora que torren el café, i tot el carrer encara fa olor d'ensaimades i de mantel·lins.

Abans de dinar, a l'hora de tancar-se les llibreries perquè els dependents puguin fer un vermut i donar un tomb amb la xicoteta, és el moment més a propòsit per vendre els llibres que tracten de política o de pedagogia. Sobretot si el tema polític és d'actualitat i dels que apassionen el públic. I això es comprèn, perquè la política és una cosa de vitalitat i d'acció immediata, i la política interessa a tothom perquè tothom vol entendre-hi i tothom es pensa que hi entén, i al pic del dia, quan el sol escalfa més i quan l'estómac demana, i en el cor i en el cervell hi ha una certa voracitat, és quan l'home sent més despertes les seves facultats polítiques.

A la caiguda de la tarda és el moment a propòsit perquè les senyores vagin a tafanejar una mica per les llibreries, és el moment de les novel·les roses, verdes i negres. En aquesta hora les novel·les fan un perfum femení, i en totes les cobertes hi ha una mica diluït aquell *rouge* que les senyores es posen als llavis.

A l'hora de tancar definitivament és quan es venen els llibres més absurds i més importants, perquè aquesta mena de llibres només els compren aquelles persones que van fora d'hora, que viuen amb el cor penjat d'un planeta inhabitable i els cau generalment una lligacama. Els compradors dels llibres essencials aprofiten aquella estona de plegar, amònen els dependents, els fan enfilar per totes les escales, desperten nivols de pols i estableixen dintre la botiga un clima d'al·lucinació.

Hi ha encara els llibres que no pleguen mai, els que aquí estan exposats nit i dia als quioscos de la Rambla, i aquests també tenen les seves hores. Els que es venen a les quatre, a les cinc i fins a les sis i a les set de la matinada, que són els llibres de cobertes tricolors, de vegades de títol inconfessable, aquests llibres acostumen a morir de mala mort dintre un cove de roba bruta o penjats de la goma d'un irrigador. De vegades els fulls d'aquests llibres fins han arribat a servir per embolicar ectoplasmes.

Hi ha llibres que només es poden vendre en moments especialíssims de la vida d'un home. Per exemple, per adquirir l'Enciclopèdia Espasa en bloc s'ha d'haver fet un dinar molt bo i s'ha de festejar amb una noia que tingui molts principis, o si més no s'ha d'ésser un matrimoni sense fills.

Hi ha llibres que només es poden comprar en un absolut estat d'embraguesa; la majoria de literatura pornogràfica només es pot adquirir a l'hora de les sortides dels expressos de luxe, quan viatgen marits sense dona, i viatgen per un negoci importantíssim.

Hi ha llibres que no els arriba mai l'hora, que no es venen mai, que s'estan anys i anys en un aparador, que se'ls esborren les lletres desent-se en una mena de llàgrimes que no arriben a trencar el cor, i en un moment determinat, no se sap com, van a parar al cementiri dels llibres.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

COMAS, S. A.

SASTRERIA

EL SASTRE QUE
TALLA AMB ART

DIRECCIÓ:

SANTIAGO COMAS

Passeig de Gràcia, número 2 - Ronda de Sant Pere, número 1
Telèfon 11973

BARCELONA

TARDOR,
HIVERN...?

Visiteu:

Mallfré
SASTRE

Ronda de Sant Pere, 24, pral.

Telèfon 18835

El francès de la colònia

La llibreria que hi ha a l'entrada de Bourg-Madame — la primera cosa agradable que regala als ulls en traspasar la frontera de la Cerdanya francesa — és propietat d'En Jaume Cadefau Barrera, alcalde de Puigcerdà.

Es aquell alcalde que firmà les invitacions «cervantínissimes» quan la rebuda d'En Macià, perquè en la secretaria de l'Ajuntament encara no ho saben fer d'altra manera. Però és també aquell nacionalista al qual, i per la situació de la seva llibreria, devem la major part de la literatura de propaganda que circula per Catalunya i que tan poc agradava al dictador; i és també aquell bon company que ajudà a passar la frontera a alguns dels que avui tenen honors dins la República.

Però, a l'estiu, a la seva llibreria, l'èxit recau sobre els llibres francesos. La colònia del Golf, del Polo i de l'Estany de Puigcerdà es baralla per veure qui demostra més simpatia per a França.

I és el que diu el llibreter amb el seu «puríssim» accent de Perpinyà quan parla amb els de la *Douane* o de la *Police*:

—No us creguéssiu pas entendre'ls! Parlen massa francès. Quan alguna d'aquelles nines (senyoretetes) em demana un llibre, més m'estimaria que me'l senyalés amb el dit!

Cigars a quinze francs

El regidor de Barcelona senyor Casanelles aprofità l'avinentesa de l'anada a Puigcerdà del senyor Macià per a obsequiar-lo amb un dinar al Grand Hôtel de Font-Romeu.

Naturalment, al dinar hi assistí el popularíssim i socialista (de la U. S. C.) alcalde de Puigcerdà, acompanyat del secretari de l'Ajuntament, que quan va mudat, per la seva corpora imposant i la magnífica gorra de plat amb què es cobreix fa més patxoca que tots els senyors Rubis, Ribés i altres caps de ceremonial.

Després del dinar es prengué café a la terrassa que domina la Cerdanya.

L'alcalde, en veure que per allí circulava un criat amb calça curta que menava un carret curull de capses de cigars, el féu atansar i delicadament agafà el cigar, el qual deixà anar quan sentí el criat que li deia:

—Quinze francs, Monsieur.

I tampoc volgué el secretari caigües en la mateixa prodigalitat. Per això quan aquest ja anava a agafar també un cigar pel seu noi que és fumador, li féu entendre amb gestos enèrgics i significatius que costaven quinze francs.

Després l'alcalde explicava:

—Quan jo convido a dinar, pago la copa i el puro!

L'esport i la dansa

Enguany, els campionats femenins d'atletisme s'han celebrat a Barcelona. La cosa no té res de particular si tenim en compte que l'any passat varen tenir lloc a la capital espanyola. Tampoc té res de particular que l'equip representant de Catalunya resultés vencedor. El que és curiós, és que totes les components de l'equip madrileny ballessin el pas doble castís que l'orquestrina els dedicà en el ball de gala celebrat al vespre del mateix dia del campionat i, en canvi, cap de les atletes catalanes pogué dansar la sardana que a honor seu fou tocada. La sorpresa fou general.

Sembla que el president de la Federació Catalana d'Atletisme digué al senyor Carles de Madrid-Balbuena i Alegret, vulgarment conegut pel Pobre Balbuena:

—D'ara endavant, vos que sou empordanès, ensenyareu de ballar sardanes a les atletes catalanes.

—I a mi, qui me n'ensenyarà?—repliquà ell.

Espectacle impressionant

Dimecres de l'altra setmana els estanquers donaren un banquet en honor del diputat senyor Dençàs, com agraïment a la gestió que féu el jove diputat per tal que els estanquers gaudissin d'un merescut descans.

Es veu, però, que la «família» estanquera és una família molt mal avinguda i està aplegada en diverses societats, que, com és de llei, no es poden veure les unes a les altres. Per tal de donar una manifestació de les seves divisions, aprofitaren l'avinentesa del banquet per a dir-se quatre fàstics a l'hora de les postres. Ja caldejada l'atmosfera, començaren a volar panets de Viena i a sortir desafiat al carrer.

Els periodistes que feien informació s'amagaren sota les taules, mentre En Dençàs, vermell com un perdigot, no sabia què fer ni què dir. Com es pot comprendre, una situació veritablement deliciosa!

Franquesa

En *La Vanguardia* del dia 21 d'octubre, llegim un anunci en què dues senyoretetes estrangeres, de més de 40 anys, pinten amb vius colors la felicitat de la llar que espera als dos mortals que respectivament es sentin disposats a casar-s'hi.

La capçalera d'aquest anunci diu: *Falta aprendis.*

Això és sinceritat! Passats els 40 i amb un reclam d'aquesta mena, a qui volen convèncer?

Com els rovellons

Així com els rovellons en el bosc van sempre a colles, el dia esmentat els anuncis amb títol equivocat abundaven en aquell diari.

A prop de l'anterior se'n podien recollir una colla més:

Hi havia una primera figura judicial (segons l'interessat), que volia arreglar aparells de ràdio.

Una casa que no sabia ben bé si el que volia era un tècnic o unes oficines de capells.

Un colmadó cercava una talladora de catorze anys.

Uns capells de senyora que volien casar-se.

Una mitja oficial que tingués clientela a les ferreteries.

Un viatjant que tingués una escola.

Una vídua amb una filla, que buscaven un senyor...

Etc., etc.

Si no estiguéssim convençuts que es tracta d'un diari seriós...

PROBLEMES VIUS

Barcelona i els pobles veïns

Fa alguns dies, la premsa publicava unes notes de l'Ajuntament de Barcelona en les quals se li atribuïa el projecte d'agregar-se uns quants municipis dels voltants. Immediatament, alcaldes i personalitats dels pobles en qüestió van exposar llurs opinions, moltes d'elles contràries a l'agregació. Unes declaracions recents del doctor Agudé han desmentit aquells rumors. L'alcalde de Barcelona ha manifestat que a la ciutat no li convé l'agregació de cap municipi, però que interessa a Barcelona es-

abans esmentàvem i algunes quantes més. Convençut de la necessitat d'una col·laboració entre l'Ajuntament de Barcelona i els dels pobles del voltant, en diària i intensa relació, ja l'any passat, en ocasió d'una festa celebrada a la colònia escolar instal·lada al poble des d'on escric, festa a la qual assistiren els senyors Macià i Agudé, vaig tenir l'honor d'exposar-los els meus punts de vista sobre la col·laboració que, en vistes a una actuació orgànica i de conjunt, caldria establir entre la capital i

Mirant a fora

El secretariat de la S. de les N.

El nomenament del successor de Drummond ha estat fet: ha recaigut en Joseph Avenol, secretari general adjunt de la S. de les N., col·laborador de Drummond des de 1923.

Inspector de finances, Avenol intervingué en les reparacions. Delegat financer a Londres, membre del Consell econòmic, ha assistit com expert a San Remo, Hythe, Spa, Boulogne, Cannes, Gènova, Brusselles; en una paraula, Avenol ha fet un paper actiu en totes les relacions de la S. de les N. amb els països de l'Europa central que s'han trobat amb dificultats financeres.

Anglaterra, sempre utilitària, tenia fins ara una certa preponderància a la S. de les N. Fent representar els seus dominions, tenia un nombre de delegats, és a dir de vots, considerable. Amb el secretariat general a les mans, la seva situació encara era més influent.

Amb el nomenament d'Avenol, la situació haurà canviat una mica.

Es clar, la feina de cercar secretari general no ha estat cosa fàcil. Els alemanys acceptaven el nomenament d'Avenol, però amb la condició que un sol país no pogués tenir més de dos alts funcionaris al secretariat. Això era demanar a França que renunciés a la direcció de la secció del trànsit o la de la secció d'informació. Sobre tot aquesta darrera interessava als alemanys. El debat sobre la qüestió ha estat ajornat fins a la data de renovació dels contractes dels funcionaris afectats.

La secció d'informació és presidida per Pierre Comert, un dels més antics i abnegats funcionaris de l'organisme ginebrí. Ha comprès que el més fort suport de la S. de les N. és l'opinió pública, i a aquesta contribueix molt la premsa.

Una caricatura cèlebre de Derzo i Kelen representa Daniel Comert en la secció dels lleons, és a dir, el director de la secció d'informació voltat de periodistes.

Restauració?

Es parla pertot d'una restauració a Alemanya. El diari socialista Vorwaerts ha afirmat categòricament que l'ex-kronprinz ja fet la següent declaració: «Papen, Schliecher, Hindenburg i jo sabem el que volem i estem d'acord. En el moment oportú, Hindenburg en nomenarà regent del Reich i dimitirà. Aleshores jo comptaré amb l'ajut de la Reichswehr, dels schupos que llavors dependran del Reich i dels 400.000 cascos d'acer armats. No es podrà repetir un 9 de novembre. Els partidaris d'aquest projecte estan decidits a lluitar i, si cal, a morir per la causa. Rupprecht de Wittelsbach està d'acord amb nosaltres i es posarà al front d'un realme danubià, el mateix dia que jo seré instituit regent del Reich.»

El govern ha desmentit categòricament la veritat d'aquestes declaracions; els amics del kronprinz han fet igual. Però, com escriu la Kölnische Volkszeitung, hom no hauria concegut atenció a informacions així, si no es pogués acostar i relacionar amb altres fets.

Antisemitisme hitleria

El llibre de propaganda El meu combat, que porta la signatura del mateix Hitler, ha estat prohibit en tot el territori txecoslovac. La nota en la qual es donava compte d'aquesta decisió, senyala que el llibre és fàcil de reconèixer perquè porta a la coberta tot de creus antisemites.

«Què dirà el govern txecoslovac — comenta el Beobachter, l'òrgan hitleria — si, en un termini més o menys curt, els segells de correu d'Alemanya porten aquesta creu?»

Petites causes, grans efectes

El Dr. Bracht, comissari prussià del Reich, ha decidit — ara, a l'acabament de la temporada — els trossos de pell que poden quedar al descobert en els vestits de bany.

En el Berliner Tageblatt, un fabricant de gèneres de punt, Erich Göritz, estima que aquest decret portarà un gran perjudici a la indústria alemanya. La depreciació dels stocks existents importarà vuit milions de marcs de pèrdua. A més a més, la producció s'ha deturat, perquè els industrials no gosen fabricar grans quantitats de mallots de gran moralitat, tement que no els compraran ningú si el decret és anul·lat.

Fins ara, no s'ha fet cap comanda per a la temporada pròxima, creient els venedors que poca gent comprarà mallots de bany que priven de pendre el sol.

Una pensada

«Per donar-vos-en un exemple — és un desig que em temo que només sigui un simple somni — crec que seria altament profitós per al país, en aquests temps de crisi, que cada senador o diputat i els membres del govern que tinguin més de cinquanta anys fossin obligats a sofrir l'operació de l'empelt. Això potser no afegiria anys a llurs vides, però donaria vida a llurs anys.»

Així ha parlat el doctor Harry Benjamin, especialista en l'aplicació del mètode Voronoff, en un recent congrés de metges celebrat a Pensilvània.

El gust de la paradoxa

Titulesco, el nou ministre d'Estat romanes, és amic de les paradoxes, en les quals excel·leix fins a fer rodar el cap dels que l'escolten.

Fou ell que una vegada sostenia, davant Eugène Lautier, de L'Homme libre, la innocència de Landru. Quan hagué acabat la defensa, Lautier comentà:

—Realment, m'he quedat parat. Em pregunto encara el que haurieu pogut arribar a dir si Landru hagués estat realment innocent.

LES IRONIES DE LA VIDA

Mussolini i els Borbons

Hi ha fenòmens que no es poden explicar fàcilment seguint el nexce lògic que regula totes les coses humanes. Un d'aquests és justament el cas de Benito Mussolini, abans socialista revolucionari, exaltador del regicidi... transformat en servent i sostenidor de les monarquies. El violent enemic de totes les testes coronades, es tornà el primer cortesà de tots els monarques, comptant-hi els destronats i tot.

Mussolini dictador, coherentment als seus principis polítics — renegats l'any 1922,

momentàni empresonament de Víctor Manuel per obra de les camises negres, i conseqüent abdicació. El duc d'Aosta es mostrà una mica titubejant: una traïció tan vulgar no l'afalagava gaire. Mussolini no es donà per vençut. S'assegurà que anà a Cannes i tingué un colloqui amb una alta personalitat borbònica. Amb quina, no s'ha dit de segur; s'ha deixat anar, però, el nom de don Carles, infant d'Espanya. Conseqüència d'aquest colloqui: si el rei d'Itàlia hagués resistit a la voluntat de les camises negres, se l'hauria exiliat i substituït amb el primer fill del comte de Caserta, pretendent al tron de les Dues Sicílies i germà de don Carles.

Víctor Manuel ho sabé tot, i Mussolini obtingué, a canvi de deixar-lo sobre el tron, la cessió del poble italià per transformar-lo — oprobis del·licte — en el poble esclau que és ara.

Però els lligams entre Mussolini i els Borbons aviat es tornaren més íntims. Si no els pogué donar el tron d'Itàlia, els prometé d'afavorir-los per a la reconquesta dels altres trons definitivament perduts. Les manobres per tal de col·locar sobre el tron de Sant Esteve el príncep Otto, són conseqüència de les promeses fetes pel Duce a l'ex-emperadriu Zita, la qual ha trobat en Mussolini el més devot amic. Després de l'ensorrada monetària dels Imperis Centrals, el vell comte de Caserta (que amb el seu gran xambellà, el comte de Santa Agata, han volgut tenir l'honor d'inscriure's al Fascio de Niça) es trobà quasi reduït a la misèria perquè la major part del seu patrimoni era esmerçada en el tresor austríac.

Per tal de salvar l'Austria d'una catàstrofe, la finança italiana, a iniciativa del govern de Roma que volia atreure el de Viena a l'òrbita de la seva influència, organitzà un emprèstit. Però aquest només fou conclos quan Austria es comprometé a reintegrar al comte de Caserta el seu patrimoni en valuta or.

Tots els que visiten el vell príncep a la magnífica villa Maria Teresa, a la Croisette de Cannes, no han d'esperar molt per sentir-li exclamar:

—Quin gran home Mussolini! Ha donat una lliçó a aquells traïdors de Carignano... i després, m'ha fet restituir intacte el patrimoni que jo tenia a Austria. Però Mussolini encara serà més gran quan haurà tret d'Itàlia els Carignano.

Ens és forçós passar per alt, per raons de brevetat, molts punts d'aquesta història sabuda per tots els antifeixistes. Ens sembla, però, útil indicar que entre l'ex-rei d'Espanya Alfons i l'ex-revolucionari Mussolini, fins el 1923, és a dir des del viatge fet a Itàlia per Alfons, s'hauria establert una gran amistat. Entre ells dos hi hauria hagut un continu bescanvi de lletres en les quals es canviaven impressions i es donaven consells. En els temps en què a l'ambaixada italiana de Madrid hi havia el marqués Giuseppe Medici Del Vascello, els correus diplomàtics entre Roma i Madrid s'haurien subseguit molt ràpidament.

Qui podrà dir quins acords foren presos per l'ex-rei i l'actual cap del govern d'Itàlia? Qui podrà dir quins errors ha comès don Alfons per tal de seguir els amistosos consells del dictador italià?

Són punts d'interrogació als quals potser no serà mai donada una resposta completa. La revolució espanyola i la fi del regnat de don Alfons deuen haver constituït per Mussolini un motiu de gran dolor. Basta, per convèncer-se'n, llegir el que feu escriure pels diaris italians, i especialment pel llavors ministre Rocco (el restaurador de la pena de mort a Itàlia), que gosà afirmar que amb la proclamació de la República, «Espanya havia demostrat anar endarrerida un segle». Ah, en canvi, com la magnífica actitud del poble espanyol hauria hagut de servir d'exemple als italians!

Avui, en terra espanyola, hi ha llum; sota el terror tirànic, hi ha tenebres. Ací és cant de joia; allà és plany d'avorriment.

Els Borbons, plagui o no plagui a Mussolini, pel que fa a Espanya, foren. Que també ben aviat per la tirania dictatorial feixista que oprimeix un poble germà, es pugui dir: *essa fu.*

Hoc est in votis.

TIGGIS

Boscos dels voltants de Barcelona

tablir un acord amb els pobles que la volten.

Es evident que, des d'alguns punts de vista, no es pot defensar aquesta agregació, amb la qual s'agregaria encara la desproporció, tantes vegades senyalada, entre la capital de Catalunya i la resta del país.

El fet és, però, que gairebé tots els pobles del voltant prenen, cada dia més, l'aire de barris de la ciutat, i, per tant, es fa necessària una entesa entre aquesta i aquells, que sense cap mena de dubte reportaria avantatges, moralment i materialment, tant a Barcelona com als pobles.

Durant els darrers quinze anys, Barcelona ha acollit una forta immigració, bona part de la qual, no podent-se allotjar a la ciutat, s'ha escampat pels pobles voltants, on, d'altra banda, la creació d'indústries ha atret també nombrosos element forasters. A més a més, són molts els que, tot i tenir llur treball a Barcelona, viuen en els pobles immediats a la ciutat.

Com a conseqüència, hi ha poble dels voltants de Barcelona que en pocs anys ha triplicat de població. Aquesta ràpida creixença no ha anat acompanyada d'una acció municipal paral·lela, i així ens trobem que ni les qüestions d'urbanització, ni les sanitàries, dels Ajuntaments forans — i no per manca de bona voluntat ni per negligència — no són a l'altura de les circumstàncies. Cal afegir, encara, l'afluència d'estiuejants a molts dels pobles veïns a Barcelona, com un factor més d'aquesta creixença, la rapidesa de la qual ha fet que l'economia dels municipis no pogués resoldre, amb els seus propis mitjans, aquelles qüestions que

els pobles immediats. Ara cada poble va a la seva, a la bona de Déu, i com més avanci en la seva creixença, més difícil serà l'aplicació del pla de conjunt que proposen els propugnadors de la urbanització regional. A més a més, si es deixa passar temps, moltes coses ja no tindran remei, o el tindran més car i difícil.

A més a més, els plans pedagògics i sanitaris que caldrà desenvolupar, molts dels quals s'hauran de realitzar fora del terme de Barcelona, però en les seves immediacions — colònies escolars, sanatoris, preventoris, etc. —, intensificant encara les relacions de la capital amb els pobles veïns, faran més necessària la col·laboració.

Es podria dir que els pobles veïns de Barcelona, en una certa manera, pertanyen a la capital, i aquesta, per tant, ha de tenir interès en tot el que els millori. Una tasca així és la que ha fet la municipalitat de París en la seva banlieue. La de Barcelona és, per ara, una cosa caòtica i cada dia ho serà més. Caldria que un organisme adequat s'encarregués de la tasca d'ordenar la creixença de Barcelona d'una manera relligada amb la dels seus voltants, tant pel que fa a vies de transport i comunicació, com a urbanitzacions, aprofitament de les bel·leses naturals i artístiques, etc.

Barcelona té uns voltants com ben poques ciutats al món, i aquests voltants cada dia perillèn més d'ésser fets malbé en tots els ordres. Tothom coneix els boscos que volten la capital, la conservació dels quals és d'un gran interès per part d'ella mateixa, que els utilitza, i tothom ha pogut comprovar els perills de llur desaparició, o, almenys, de llur desmillorament. Per sort, ja han estat dictades disposicions sobre aquest punt.

Al costat de les bel·leses naturals, cal tenir en compte les artístiques. És intolerable, per exemple, que part del monestir de Sant Cugat estatgi un centre recreatiu, amb pista de ball i tot; que l'església de Santa Maria de Barbarà, amb les seves pintures romàniques, es trobi en l'estat sordid actual, etc., etc.

Es clar que per a l'arranjament de les qüestions que interessan tant Barcelona com els seus pobles veïns, caldria desfer-se de l'esperit estretament localista encara tan estès, i considerar que la subordinació a un interès general no té res de vexatori. I dic això perquè, en parlar d'una col·laboració com aquesta, seran molts els que no motivaràn l'oposició sinó en una gelosia d'independència del tot fora de lloc.

JAUME MIMO
Alcalde de Sardanyola

Origen de la tuberculosi

Aquesta terrible malaltia és produïda generalment per contagi, i són més propenses a adquirir-la les persones dèbils. El microbi és a l'aire, i en respirar passa als pulmons, on, si es tracta d'una persona feble, es desenrotlla i reproduceix, donant lloc a la malaltia. Per això recomanem els metges a totes aquelles persones dèbils, als anèmics i convalescents, que prenguin el FOSFO-GLICO-COLA-DO-MENECH, puix aquest energic reconstituent de grat sabor, dona a l'organisme els elements necessaris per a defensar-se contra el microbi.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 100
Telegr.: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telefon 17015

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANÉS i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BULBONS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIS

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

ABRICS FUREST

ES DISTINGEIXEN I PREFEREIXEN

Una varietat de models perfectes, que li escauran com els de mida

PASSEIG DE GRÀCIA, 12 i 14

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Aquesta setmana

En presentar a Barcelona el film *Notes d'uniforme*, si bé comptàvem que aquesta obra obtindria els aplaudiments de tots aquells que de prop o de lluny segueixen les nostres activitats, en canvi consideràvem com una incògnita l'acollida que el gran públic li reservava. Havíem treballat en el seu llançament amb tot l'entusiasme que el film ens inspirava, i heus ací que aquella incògnita esdevenia per nosaltres

petits delinqüents, que provenen de llars dissoltes a conseqüència de divorcis, o bé són orfes, o víctimes de la misèria. El film tot seguit destria un cas per centrar l'atenció sobre el xicot que en serà el protagonista. Hi ha escenes saboroses plenes de suggerències. Llàstima que el film sigui cap a la fi massa carregat d'incidents que no vénen a to si no és per explotar la sensibilitat fàcil del públic i allargar el film

«Sang jove»

com un motiu d'ansietat. Avui ja és un fet, el film ha triomfat completament.

Sense haver-hi en això res de voluntari, és el cas que la nostra darrera sessió donada al Fantàstic fou també a propòsit d'un film d'infants. Pensionistes ara, trinxeraires aleshores. *El camí de la vida*, abstracció feta de tota ideologia i de tota teoria pedagògica, no deixava d'ésser el fruit d'una preocupació intel·ligent i amorosa envers l'infant. Es bo que el cinema fixi els seus ulls damunt la realitat que és el món infantil, que oblidem un cop l'hem passada.

La passada temporada, *Les peripècies de Skippy* i *Les aventures de Tom Sawyer* inauguraven l'aportació del cinema comercial a aquesta classe de films. Tractaven d'aproximar les grans persones als petits. Tots dos vessaven de tendresa i de comprensió. El primer, a poc a poc, es guanya en l'opinió de molts un lloc de primer ordre entre la producció d'aquests darrers temps. Ara Frank Borzage ha estat temptat pel tema i ens ha ofert un film que, sense classificar-se entre les seves grans produccions, fa honor al seu talent. Aquest film és *Juventut americana*, presentat aquí amb el títol de *Sang jove*. El primer film, deixant de banda *Notes d'uniforme*, que hem pogut veure aquesta temporada sense irritació i que no sabem per què passa com a film de complement! Qualsevol diria que els films bons abunden.

Borzage porta la seva atenció sobre els

amb escenes inferiors, que no tenen el to suculent de tota la primera meitat.

Tanmateix Frank Borzage ha tingut moments felicíssims, i tanta ingenuïtat també, a la fi, desarma tota possible irritació. Com que per altra banda totes les figures són delicioses, precises de psicologia, en conjunt el film és agradable, simpàtic i és realitzat amb aquella destresa característica de l'autor d'*El setè cel*.

Hem tornat a veure Elissa Landi. Decididament aquesta noia no té la sort que mereix. La prosperitat d'una Greta Garbo o d'una Joan Crawford s'explica en part per la traça amb què llurs directors respectius han sabut utilitzar-les. Elissa Landi, avui, encara espera una oportunitat, o almenys això és el que sembla, perquè tots estem d'acord que és una actriu que promet i que no dona tot el rendiment de què sembla capaç. L'hem vista en *La loteria del diable* i l'hem tornada a veure en *La indesitjable*. Un film, aquest darrer, que vol ésser de grans passions en el suggestiu ambient de la selva africana, amb un excellent repartiment, doblat en castellà d'una manera es pot dir perfecta, però que no pot convèncer-nos de cap de les maneres. Frank Lloyd ha dirigit aquest film convencional. Encara que l'espai ens manca per comentar els programes del Publi-Cinema, no podem deixar d'esmentar la magnífica *Catifa Mágica Fox*, *Broadway al dia*.

J. PALAU

PANORAMA

ELS INFANTS I EL CINEMA. — Aprofito la primera crida de J. M. Francès, damunt les pàgines de *La Humanitat*, per a fer sentir la meua veu, en ressò d'una preocupació antiga. Si Caldrà controlar l'ingrés dels menors als espectacles públics. I no pas, naturalment, per a negar-los-els, sinó perquè els siguin donats a la seva mida exacta. El cinema, com diu l'articulista, ofereix seriosos perills per als organismes tendres dels infants. Però no solament cal vigilar l'estructura física dels nens, sinó la seva formació psicològica. I no solament, com explica la nota que comentem, eliminant les zones tèrboles i donant als nois films de *cow-boys* i astracanades, sinó procurant una organització escolar i post-escolar que faci del cinema, diversió obsessionant, un instrument de formació tècnica i moral.

Aquesta és una urgència que Catalunya sent vivament i estem segurs, ara que ens és possible d'organitzar les coses nostres d'acord amb la nostra voluntat, que hi ha qui vetlla en aquest sentit per a la resolució d'un neguit que turmenta tants d'espirits sensibles.

D.-P.

Passeig de Gràcia, 57

Telèfon 79681

Sessió continua de 3 a 8 i mitja i de 10 a 12 nit

ILLES VAPOROSAS

(Documental)

Exit de la Catifa Mágica Fox

En la Mediterrània

Equip sonor R. C. A. Photophone

GRANS NOVELTATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

PARLAT EN CASTELLA

Un film de Borzage?

En el cinema; estem acostumats a veure tota classe de processos d' enamoraments seguits de tota mena d'obstacles que gairebé mai no són prou forts per a privar que tot acabi amb casori.

Estem tan acostumats que quan els protagonistes es casen o poden casar-se el film s'acaba, que si alguna vegada la pel·lícula va una mica més enllà, som els primers sorpresos. I encara, quan això té lloc, al

Borzage. El so fet d'ésser un film de Borzage realitzat per artistes de parla castellana ja ens esperona a prestar-hi tot el nostre interès. Després de veure el film, però bé que en algun lloc escadusser figurés com a director un nom desconegut, no podem arribar a creure que es tracta del que passava, per exemple, amb el nom d'Erich Pommer, que moltes vegades se'l fa figurar com a director de pel·lícules que tot al més ha supervisat. Tot l'aire el té d'obra de Frank Borzage i no pas del Borzage autor de *L'àngel del carrer*, possem per cas, sinó del mateix *Setè cel*.

La «parella ideal» del *Setè cel* es retroba ací amb Jorge Lewis i amb Conchita Montenegro. Jorge Lewis fa un treball força semblant i tan formidable com Charles Farrell en el *Setè cel* i si el que realitza Conchita Montenegro no és massa comparable al paper de la Janet Gaynor, està també encertadíssima. A Lewis l'hem vist des dels seus començaments en què feia films estudiantils de tres i nores al film ben meritori d'*Horitzons nous*. En *Marit i Muller*, ell i ella juguen el rol que els consagra definitiva-ment.

Cal dir que el film és de poc moviment o de poca acció i que el diàleg té una importància cabdal. Segueix, doncs, les característiques dels films parlats en espanyol; però com que és portat amb molta finesa, amb gust depurat i per un home que coneix el cinema a fons, no tenim mai la impressió de cosa pesada i menys teatrals, com és costum en els altres films germans de parla.

L'etern estira i arronça de l'autèntica vida sentimental. Quan més ens creiem i més volem ésser un temperament, resulta que en el fons més som tot el contrari. L'home sorriu i que fa escarafalls de la dona i que en últim terme estima amb deliri i és capaç de fer tots els papers de l'auca i els mil sacrificis per ella. Tot això viu de manera impressionant en *Marit i Muller* que supera en aquesta visió tots els pocs altres films que ho han tocat.

Les escenes en què el marit presenta, a la muller, la nova casa que ha comprat, són magnífiques d'il·lusió. Des del «Veus? ací en aquest pot que diu sal, s'hi posa la sal», fins quan ella es fixa que d'un finestral estant es veuen una munió d'estels i ell replica amantent i convençut: «I tots són autèntics!», passem per la propaganda més emocionant que hom pot fer d'una casa.

Ella no sabrà mai que el que creu abandonament no és res més que els sacrificis més grans a què pot arribar un marit. Ell no li explicarà mai els seus treballs fatigosos. Què hi fa que ella per un moment l'hagi considerat com un cràpula, si a la fi ha estat perdonat per les faltes que ni remotament ha comès?

RODOLF LLORENS

Conchita Montenegro

que es dona menys importància és a la vida domèstica dels recent casats.

Sempre m'han interessat els films que comencen allí on els altres acaben i si l'assumpte és tot a base de la vida casolana que menen els protagonistes, millor que millor.

D'esquilletes hem vist tractat el pa de cada dia de la vida marital, en *El poder de la dona*. De ple, en *Un home de James Cruze*, i amb molta més extensió, en *...I el món marxa*, però en aquesta banda la vida familiar era presentada amb algun salt, no seguint massa el dia rera l'altre i abastant un bon grapat de temps. Frank Borzage en el seu film mestre *El setè cel*, malgrat que no es tractés d'uns passats per l'església, ens en donà unes escenes inolvidables. En un altre film — *Mullers de metges* — ens en donà unes altres sense suc ni bruc i degenerant molt la cosa cap a la qüestió de la gelosia. Aquesta temporada, tot just iniciada, al saló Catalunya han passat un film titulat *Marit i Muller*, que tracta l'assumpte pel qual tant sospiràvem i de la manera que precisament més ens interessa, o sigui en continuïtat i abastant poc temps, relativament.

Estava anunciat com a film de Frank

Els Artistes Associats

presentaran: Demà, divendres, al

TIVOLI

en sessió única de "Studio Cinaes"

SCARFACE

(EL TERROR DE L'HAMPA)

El formidable film de "gangsters" produït per HOWARD HUGHES i dirigit per HOWARD HAWKS. L'obra més vigorosa que s'ha dut a la pantalla

Intèrprets: Paul Muni, Osgood Perkins, Ann Dvorak, Boris Karloff i Karen Morley

Dissabte, dia 5, al cinema FÉMINA

Un film com només Douglas sap realitzar-los, ple de vida, d'acció, de bon humor i de joia. INTERESSANT — INSTRUCTIU — DIVERTIT.

AL CINEMA FANTASIO

no hi cap la gentada que hi vol anar a admirar

MUCHACHAS DE

UNIFORME

El millor film de l'any, presentat la setmana passada per Mirador, amb gran èxit de crítica i de públic.

2 estrenes 2 èxits

TIVOLI

COSAS DE SOLTEROS

ADOLPHÉ MENJOU
Mons. GOMBELL MARSH
Arthur PIERSON
PRODUCCION FOX

REBECA

por

MARIAN NIXON
RALPH BELLAMY

PRODUCCION FOX

SALÓ CATALUNYA

ELISSA LANDY, en
Indeseable
amb PAUL LUKAS

Sangre joven

L'espirit de l'adolescència descobert i analitzat pel mestre FRANK BORZAGE

EL TEATRE

Parlant amb Alady

El music-hall local s'apaga lentament. Ja no té ni esma d'anar fent la viu-viu. El Circ Barcelonès, l'únic teatre especialitzat que tenim, alterna aquest any les varietats amb sessions de jota i cant flamenc, i ara farà cine sonor. Retraïment del públic? No. Ja hem constatat altres vegades que el públic omple les sales que li ofereixen espectacles de music-hall de qualitat.

tots els empresaris. Tot espectacle anunciava el nom d'una estrella i els seus satèl·lits. Notícies de guerra, la sort i la desgràcia en el joc, els grans negocis, atraccions i crims... Tot era bo per a cantar cuplets i escoltar-ne. El públic ho exigia. Allò no l'obligava a pensar. La caïda de una languista en el fango... Era el cuplet més sentimental. El més aplaudit. Encara que ningú no ignorava que tot allò era mentida. Les tanguistes, a cada caiguda, ensopgaven amb un xalet, un auto o un brillant... Acabada la guerra, tot canvia. L'ambient es purifica. Un repòs espiritual i una bona literatura engendren un públic d'altres preferències artístiques. Els teatres de varietats canvien de gènere, la revista s'imposa. Acabada la guerra, tot canvia. Fora d'ací, naturalment. Car ací tot segueix igual. La renovació no es veu enlloc. Els cafès de barriada i els music-halls acullen els artistes caiguts i prestigiosos. El cinema parlat mata el fi de festa...

—A què cal atribuir l'estancament dels nostres artistes de music-hall?

—Abans de tot, una anèdota. Era en 1918, en un poblet andalús de mala mort. Jo començava a treballar. Anava amb una companyia d'artistes modestíssims. Quan arribàrem, l'aristocràcia del poble ens vingué a rebre amb tots els honors i uns quants porcs: «Ya están aquí los tios de los embustes... Booo! No us marchéis que ya us echaremos... Booo!». Després l'empresari: «Si no pagau per endavant no us donaran allotjament. Heu escarmentat massa gent!». A la nit, al teatre. Una veritable quadra. Surt l'actor... Un pobre actor que tenia la desgràcia de tenir sentit comú i art. Diu uns versos saludant el públic amable... El públic amable li demana la rumba i li tira cigrons. I així per

Alady en 1918.

l'estil durant tota la funció, acabada la qual jo, adreçant-me al públic, li dic: «Venim de Sevilla i no tenim un centim. La cupletista s'ha posat malalta del pulmó. Demà, abans d'anar-nos-en, passarem de porta en porta per si volen donar-nos alguna cosa... Hem de deixar la cupletista a l'hospital de Sevilla.» Tot això era veritat. I tot el que s'he contat és rigorosament autèntic. Doncs bé: tots els artistes de varietats que hi ha actualment a Espanya, són d'aquell temps. No ha sortit gent nova. Tots els artistes actuals han viscut aquells temps dolorosos. Tots tenen el cor malalt. Tots han passat pels pobles i esguarden el públic amb amargor. Envel·lits, gastats, desenganyats, sense cap mena d'afició ni de vocació, s'arrossegueuen mig morts pels escenaris. I el públic no els tolera. I deserta els locals on actuen. Calen elements joves, elements nous. Una joventut sana i optimista que no porti, arripats en el cor, records tan dolorosos. Que vagi al cinema, que estimi el jazz, que adori la gimnàsia i l'aire lliure... Però, ara per ara, no surt ningú... Els germans Lewis, que anaven amb l'Orquestra Planes? La Carmelita Aubert, de cor net i ànima immaculada? Potser sí... Però no n'hi ha prou... I això és tot el que ens ha dit Alady, el qual, naturalment, té raó. Cal una injecció de joventut en el cos agònic que és el music-hall peninsular.

SEBASTIÀ GASCH

UNA COMMEMORACIÓ

Labiche, dramaturg i alcalde

El municipi de Sologne, situat al Nord de França, ha decidit d'honorar la memòria del que en fou *maire* en 1870 — immediatament després de Sedan —, per haver sabut reduir al mínim els efectes de l'ocupació prussiana.

La iniciativa és lloable, però aquests ho-

«—I ell? — pregunta l'oncle.
«—Ell? — respon la neboda —, dones ell, és felicíssim...
«—Lavors...»
«Exquisit exemple d'egoisme masculí!
Labiche era tan modest, que ell mateix es considerava un home mediocre. Un dia

Una comèdia és una bèstia de mil peus que ha de caminar sempre. Si s'atura, és la catàstrofe.»

També és seva aquesta opinió: «Per fer comèdia alegre, cal tenir un bon estómac. L'alegria és en l'estómac.»

D'entre les innombrables anèdotes de la vida teatral de Labiche, reportarem una de les més còmiques. En una de les seves comèdies, en la qual un barreter fa un paper important, Labiche va posar al personatge el nom del seu barreter, per fer-li una finesa. Havia invitat l'honorat comerciant a la primera representació, però no n'havia dit res al director del teatre, que a la seva vegada havia invitat el seu propi barreter, i abans havia canviat pel d'aquest el nom posat per Labiche.

La nit de l'estrena cadasc dels dos barreterers, asseguts en una butaca dels primers rengles, esperava la famosa escena, on, per reconèixer el propietari d'un capell perdut, es pronunciava el nom del barreter. Labiche, el director del teatre i els dos respectables botiguers quedaren esmaperduts en sentir pronunciar un tercer nom: el del barreter de l'actor!

Eugène Labiche hauria pogut produir encara d'altres obres d'art, però als seixanta anys renuncià a l'alcaldia de Sologne i a escriure comèdies. Limità la seva ambició a prendre part activa als treballs de l'Acadèmia Francesa, a la qual pertanyia des de feia anys.

A qui li escrivia dolent-se d'aquesta seva irrevocable decisió, responia: «L'autor dramàtic ha de retirar-se del teatre aviat a fi que no ho faci massa tard.»

A la pròxima cerimònia commemorativa dels ciutadans de Sologne ens associem nosaltres cultivadors d'art de tots aquells països on el nom d'Eugène Labiche és i serà per molt de temps encara ben apreciat.

LEO YOGAM

El boulevard en temps de Labiche

nors pòstums no poden afegir res a la fama d'aquell *monsieur le Maire* des d'un altre punt de vista, car l'alcalde de què es tracta és Eugène Labiche, les comèdies del qual encara avui els públics coneixen i aplaudixen.

Eugène Labiche nasqué en 1815 a París, en un moment en què a França es descabdellava el talent d'homes com Victor Hugo, Alfred de Musset, Eugène Sue, Emile Augier, Victorien Sardou, Charles Monselet, Théodore de Banville, Champfleury, Dumas pare i fill, Jules Massenet, Charles Gounod i tants altres que de voler-los citar tots no acabaríem mai més.

Entre tots aquests, Eugène Labiche ocupà un digne lloc com a comediógraf i veritable senyor del bon humor.

Eugène Labiche, escriví un nombre veritablement important de comèdies, representades totes elles amb gran èxit. Des del *Monsieur trop gentil* a *Un barret de palla d'Itàlia* (del qual René Clair tregué el famós film presentat per MIRADOR), des de *Les deux timides* (també utilitzada per René Clair per a un film) al *Capitaine Tic*, compta amb tota una sèrie d'autèntiques obres mestres en el gènere.

En una de les seves tantes comèdies, *Moi*, que surt excepcionalment del gènere sempre preferit per l'autor, hi ha una escena magistral, aquella en què un jove senyor, amb l'esperança d'impedir que un oncle vell es casí amb una dona joveíssima, li explica pietosament el seus propis sofriments perquè ella hagué de casar-se un home d'edat.

Emile Augier li preguntà on podia trobar el recull complet de les seves comèdies.

—Enlloc — respongué Labiche —, les meves comèdies han estat impreses en trenta sis impremtes diferents i en altres tants formats diversos.

—I per què no les reuniu en una sola col·lecció?

—Vós us burleu de mi. Que us creieu que les meves farses són obres? Només de pendre-se les seriosament, la gramàtica i la sintaxi em processarien per danys i perjudicis.

—Vós — respongué a Labiche — les maltracteu algunes vegades, ho convinc; però ho feu amb tal humorisme que no us poden tenir rancúnia. D'altra banda, és el dret dels mestres i vós sou un mestre.

—Ni una paraula més. Us podeu retirar, senyor...

Augier no se n'anà, sinó que es quedà amb Labiche a col·laborar en *Le Prix Martin*.

Es curiós de recordar com procedia Labiche escrivint les seves comèdies.

«Agafo — diu — bon paper perfectament blanc, i escric a la primera pàgina: *Pla*. Entenc per pla la successió desenvolupada, escena per escena, de tota la comèdia des del principi a la fi. Mentre no es té l'acabament, no es té de la comèdia ni el principi ni el centre. Aquesta feina és la més difícil, perquè és la creació, l'*accouchement*. Una vegada fet el meu pla, el reprenc i em pregunto a cada escena de què serveix, si prepara o desenrotlla un caràcter, una situació, en fi, si fa seguir l'acció.

"Studio Cinaes"

Presentarà demà divendres en el

TIVOLI

en SESSIO UNICA a las 22

● Un film de Costa Hellstrom:

TANGO

● Un film de Walt Disney:

FLOWERS AND TREES

● Un film de Howard Hawks:

SCARFACE

(El terror de l'hampa)

"ESTELS"

REVISTA

Casino Masnou

1932

Es presentarà en SESSIÓ DE GALA en el TEATRE BARCELONA

la nit del 8 novembre, a un quart d'onze de la vetlla

A partir del dilluns, dia 31, es podran recollir invitacions a DOLCERIA PARELLADA Av. 14 d'Abri, 391 Telèfon 76667

JOIERIA ROCA Rambla del Centre, 33 Telèfon 19562 i a "MIRADOR"

CAPITOL

AVUI

Un film de

E. A. DUPONT

amb la grandiositat de les tragèdies de la mar

PRODUCCIO B. I. P.

La revelació

d'un director novell

MARION GERING

(El Mamoulian de 1932)

i la consagració d'una gran estrella

SYLVIA SIDNEY

UN FILM PARAMOUNT REALMENT EXCEPCIONAL

No deixeu de veure'l al COLISEUM

CONSTITUEIX LA NOTA MÉS DESTACADA DE LA SECCIÓ DE CINEMA SONOR

de la

II EXPOSICIÓ DE RÀDIO

els equips de projecció cinematogràfica muda i sonora

ERKO-CINÆS

Crono T. B. V. amb banda : Pessetes 4,300

ERKO-CINÆS és la millor garantia. Les més famoses marques usen els projectors ERKO-CINÆS. La casa Paramount ha equipat les seves sucursals amb projectors i cronos ERKO-CINÆS

DEMANEU DETALLS I FASCICLES, A

CINÆS, Via Laietana, núm. 53. - Telèfon 20701

EQUIPS SONORS I MUTS. PER A CASES PARTICULARS I ESCOLES

Viatgers a casa nostra

II

A canvi d'exèrcits imperials, la Itàlia del Cinquecento ens trameta ambaixadors i artistes. Sobre la Mediterrània es creuen espases i esperits, en un tràfic que és constant en totes les històries d'anexió o de conquesta. El poble més fort envaeix el poble més culte, el qual passa a ésser dominador espiritual del seu conquistador. És el cas de Grècia, subjugada per Roma; d'Itàlia, dominada per l'Espanya imperial.

Barcelona, ciutat de jardins, al segle XVI

Així la Itàlia ens arriba, en versos, modes i perfums. Mentre tropes hispàniques petgen Nàpols o el Milanesat, els poetes escriuen hendecassilabs a la manera toscana.

Perquè aquest intercanvi es produeixi, però, cal que avenci una mica el segle XVI. En el mateix *Viatge* de Guicciardini que comentàvem adés hi ha diplomàcia estricta: és a dir, *intercanvi polític*, solament. I ja no parlem dels viatgers anteriors al segle XVI, que es limiten a donar fites dels viatges en un itinerari sense sensibilitat. Hi ha, coincidint amb la relació del Guicciardini, un enorme contrast entre la impressió més aviat agradable que dona la ciutat de Barcelona, i la desagradabilíssima de la resta de Catalunya, on el banditatge campa lliurement. El cronista de l'expedició del noble bohemí Lleó de Rosmital que visità el nostre país vers els anys 1465-1467 ens dona compte d'aquesta doble condició. «Barcelona — diu, per exemple — és una ciutat gran i formosa, i les seves plaques són tan netes que encara que ploqui molt no s'embruten els peus de fang perquè totes estan empedrades.» Al costat d'aquest elogi de la urbanització de la Barcelona del Quatrecentes, trobem una frase tan expressiva com aquesta: «Tres províncies d'infidels hem recorregut, bàrbars, sarraïns i granadins, i entre ells vàrem estar més segurs que entre catalans.»

Un escriptor sicilià que va ésser a la Península tenint un rol de primer ordre en l'educació renaixentista del nostre país, Llucci Marineu Sicul, va fer també un elogi de la nostra ciutat. No pot pas dir-se que tingui una qualitat d'estampa de viatge el seu text, perquè es refereix sobretot a l'aspecte moral dels nostres avantpassats; altrament alguns dels elogis estan dedicats a temps preterits. Acaba dient que Barcelona deu preferir-se a totes les ciutats.

En penetrar el segle XVI, les coses canvien. La sensibilitat del viatge és més gran i les relacions dels viatgers tenen un interès veritable en el seu aspecte descriptiu. En 1525 arriben, portant ambaixades, dues grans figures del Renaixement italià. L'una és la del comte Baldasare de Castiglione, autor del famós llibre del *Cortès*. Per a nosaltres, l'autor i l'obra tenen una redoblada importància, perquè la seva versió castellana fou obra d'un poeta català: Joan Bosca d'Almogàver. L'altre viat-

ger a casa nostra és l'ambaixador venecià Andrea Navagiero, que, literàriament, té encara una transcendència més alta perquè va ésser justament qui va convèncer el mateix Joan Bosca d'emprar el vers italià per a la poesia castellana. Navagiero, doncs, és el primer instrument de conquesta que Itàlia trameta a l'Espanya dominadora, i com tantes altres vegades és per la fina antena de Catalunya que la fiblada del nou estil arriba a Castella.

Navagiero va ésser a Barcelona. En te-

nim comentaris abundants a la relació del seu *Viatge* i diverses frases trameses, d'ací estant, als seus amics d'Itàlia. Com veu Navagiero la Barcelona del segle XVI? «Barcelona — diu — és una bellíssima ciutat i molt ben situada; té molts jardins amb murtra, tarongers i llimoners; les cases són bones i construïdes de pedra i no de terra, com ho són a les altres bandes de Catalunya.» El contrast apareix encara: «Per altra banda, tota aquesta terra de Catalunya és més pròpia i abundant d'arbres, com els pins i altres espècies selvàtiques, que adequada per a laombra del blat.» Nota, com tots, l'extraordinària llibertat política del Principat i remarca — com Guicciardini, abans, com Barthélemy Jory després (1603) — aquell famós convent de les Junyeres, les monges del qual podien maridar-se. Navagiero és un enamorat de Barcelona. En les lletres al seu amic Ramussi, entre anotacions de botànica, afegeix l'exaltació de la nostra ciutat i dels seus jardins plens de tarongers i de pomersers. Aquesta doble qualitat de tècnic i d'esteta, de botànic — o home d'ofici — i de viatger home d'esperit és molt típica del Renaixement.

Pedro de Medina, sevillà, va publicar en 1595 un llibre: *Grandezas y cosas notables de España*, on es diu de Barcelona «es uno de los más hermosos pueblos de España, rico, apacible y muy bastido... Esta ciudad de Barcelona, demás de ser muy noble y rica, tiene los mejores edificios de casas de toda Europa...». Afegeix que és «ciudad de las bien trazadas, y mejor labradas del mundo». La gent del país és «joial, y muy alegre y de mucha afabilidad». Aquesta afabilitat dels catalans és remarcable perquè desment una fama contradictòria. Pedro de Medina apunta lleument: «la gente es entre sí misma muy despegada»; però de seguida afegeix: «pero muy afable para con los forasteros y extranjeros». Medina exulta la riquesa, la força militar, la religiositat, el tràfic comercial de Barcelona. I una cosa que es refereix a l'esperit i que és grata de remarcar: Medina troba que Barcelona és plena d'alegria. Girat cap a la banda de terra, nota: «es tierra muy fértil y abundante», «una campaña muy alegre», i després, girat de cara a la mar: «es muy alegre y vistosa la marina de Barcelona», escriu.

GUILLEM DIAZ-PLAJA

AL MARGE DEL "TENORIO"

Psicoanàlisi de Don Juan

En aquesta quinzena del dia de Tots Sants, el *Don Juan* ha de tornar fatalment a les escenes espanyoles. Em recordo que quan viatjava la primera vegada per terres d'Espanya, fa tres anys, l'admirable combinació dels ferrocarrils em va obligar a passar una nit a Còrdova. Com que no sabia què fer — ja que la meua visió de Còrdova és força distinta de la que s'ha emportat de la ciutat de Maimonides Franco — i els dos cines del carrer del Gran Capità anunciaven representacions de l'obra de Zorrilla, entrava al més petit dels dos. Si he de veure una dolenta representació de província — pensava —, que sigui la més dolenta possible! Quina no era la meua sorpresa en trobar-me amb una representació infinitament superior a la que vaig veure una nit abans, en un dels teatres més grans de Sevilla! Així, doncs, puc dir que sabia aquest *Don Juan Tenorio* de memòria, a l'igual de les criades i dels soldats, gent humil i sense cultura, que deia els versos *cursis* de Donya Inés i de Don Juan amb els mateixos actors, en cor, amotllant-se a una unitat espiritual actors i públic, tots plegats, com segurament en les representacions medievals de la Passió de Crist, tema tan conegut per tot el món com són a terres de Castella — i encara més d'Andalusia — els versos de *Donya Inés del alma mía* i *A los palacios sub...*

Després, al vagó que em portava cap a Madrid, la nit, tenia ocasió de meditar sobre aquesta curiosa coincidència, generalment inexplicable als estrangers, de les representacions de *Don Juan* precisament a la quinzena de la diada dels Morts i de Tots Sants. Ja abans, havia llegit quasi totes les obres donjoanesques que ens poden oferir les literatures del món, des d'Espanya fins a Rússia i des d'Hongria fins al Japó; coneixia també els estudis publicats sobre aquest tema, literari i mèdico-psicològic a la vegada.

LA PARADOXA DE DON JOAN

S'ha escrit molt sobre la psicologia del públic de *Don Juan*. L'home, sense distinció, diuen els psicòlegs, admira el gran aventurer de l'amor; i el covard petit burgès s'identifica amb ell en les seves victòries sobre les dones, sentint sempre l'admiració que té Monsieur Dimanche pel *Don Juan* de Molière. En canvi, entre els metges i psicòlegs, Don Joan ha perdut molt, aquests últims temps, del seu antic prestigi. «Hi ha més erotisme dins un monjo de la Tebauda, deia Anatole France, que no dins un Don Joan.» Per Alfred Adler, «els Don Joan són, malgrat llur sexualitat, unes caricatures sexuals, uns ninots neuròtics». Ja és sabut que el mateix doctor Marañón sosté que Don Joan triomfa sobre les dones perquè les coneix molt, i les coneix molt per ésser ell mateix efeminat; tesi que fa pensar als psicoanalistes, particularment a Schilder, pel qual Don Joan es veu obligat d'anar de dona a dona, sempre insatisfet, perquè en últim anàlisi és un homosexual. (Es veu que el *Don Juan* de Lenormand no és més que una aplicació de les teories freudianes.) Els metges-psicòlegs somriuen si llegeixen la teoria del doctor Voivenel, que vol explicar l'èxit de Don Joan amb una lleugera improprietat corporal que consisteix a no rentar-se els Don Joan... l'axilla.

Tots els Don Joan que he conegut, han estat molt fletjos, i — cal dir-ho — molt poc homes, en realitat. Fins un d'ells que s'accontentava de marcar el seu «triomf» pel ritual exterior de la possessió, cosa que no podria sorprendre ningú que hagués conegut nombrosos Don Joan de la vida moderna. L'antiga llegenda es troba doncs desvirtuada: avui dia sabem que el donjoanisme no és degut a una superabundància de l'instint, sinó més bé a una manca de virilitat. Com més un home sent la seva insuficiència i inferioritat, tant més s'entestarà a demostrar la seva virilitat; i si no pot demostrar-ho de veres, s'accontentarà amb la ficció del seu triomf, i en lloc del valor efectiu d'una completa victòria, amb una sèria de realitzacions solament fingides.

DON JOAN I EL «DRET DE LA PRIMERA NIT»

Hi ha una relació molt estranya entre aquest Don Joan pel sentiment d'insuficiència, i allò que se'n diu el «dret de la primera nit»: costum feudal a Europa, i religiós a certes parts de l'Àsia, on el senyor o el religiós, respectivament, tenien el dret de posseir totes les dones abans de tot altre home. Don Joan també s'arroga el dret de la primera nit; veiem aparèixer-ho així des d'*El burlador de Sevilla* de Tirso, violant la promesa del duc Octavi, fins al text de l'òpera mozartiana per Da Ponte, on es burla endemés del marit que acaba de casar-se amb Zerlina. Don Joan vol destruir tota nova aliança, vol arribar primer que tothom,

car en effet, pour moi, aimer charnellement c'est jouir de triomphe sur tous les concurrents.

com s'expressa amb molta claredat un dels Don Joan francesos. Per això, Don Joan no torna mai més a la dona que va seduir una vegada; és el viatger de comerç de l'amor (com l'anomena Pérez de Ayala), l'home que es vol ornar amb el major nombre d'escalps femenins; en una para-

la, el *recordman* de la seducció. És clar que això ja no té res a veure amb l'amor, com el viatge en torn del món en tres dies no té res a veure amb el turisme. Don Joan lluita pel seu prestigi, i *compensa* el seu sentiment d'insuficiència amb el major nombre de conquestes, encara que aquestes siguin superficials. Com que està molt entrenat en el seu esport, és natural que tingui certa facilitat de seduir les dones, com

Lermontov, per Perof

el que jugant molt al yo-yo, jugarà probablement millor que un altre que hi ha jugat només una vegada. Així, Don Joan no té en realitat cap «secret professional», com es va suposar tant de temps; té únicament rutina...

EL DON JOAN POPULAR

Victor Said Armesto va demostrar amb el seu llibre *La leyenda de Don Juan*, l'existència de còpies i de contes populars molt semblants al tema dels drames donjoanescos:

Pa misa iba un galán — caminaba pa' iglesia, no iba pa' oír misa — ni estar atento a ella, iba para ver las damas...

En medio del camino, encuentra una calavera...

El *Don João* portuguès deshonra set donzelles, mentre que els bretons, sobretot religiosos, ja el mateix pensament de casar-se o d'anar a veure una dona, suscita immediatament l'aparició d'un esquelet que equival en aquestes versions al *comendador* dels drames. Tots aquests nombrosos exemples, que seria massa llarg d'enumerar ací, demostren que la llegenda de Don Joan té un element del que vaig anomenar, en un estudi publicat fa anys, *ginecòfobia*: la por patològica del tracte amb dones, de casament, d'amor carnal. L'esquelet i el *comendador* no són sinó la personificació de certs sentiments de culpabilitat, al mateix temps que un *diabolus ex machina* per a fer-se retrocedir davant del tracte amb les dones. En una paraula, un arranjament de l'home tímid, que es sent insuficient, incapaç, o que té — per motius religiosos — escrúpols i vol influenciar-se ell mateix amb un semblant arranjament. Aquests sentiments de culpabilitat expliquen també per què es representaven des de segles i segles, i per què segueixen representant-se encara avui, els drames donjoanescos aquesta quinzena de Tots-sants, com les llegendes bretones de caràcter distint, però amb el mateix sentit ginecòfob, també parlen d'aquest *mateix dia*, i com sabem que a Viena es representava un *Fest de pedra* fins l'any 1772 precisament aquesta octava de Tots-sants. Ara bé: que aquest motiu de ginecòfobia revestís la forma d'un problema religiós — ¡tan largo me lo fiáis! de Tirso —, d'una comèdia social — Molière — o d'un sentimentalisme romàntico-líric — Zorrilla —, és un problema d'ordre secundari. Cada època forma a la seva manera el mateix problema fonamental i profund, que no té res a veure amb el motiu del *doble-jo* o *alter ego* amb què és moda de confondre'l des de Merimée fins al psicoanalista Rank, ni amb aquesta trista història sevillana de Don Miguel de Mañara, tan car a Dumas, Barrès i altres francesos.

DON JOANS PER LA POR DE LA DONA

Ara comprenem també com pot haver-hi tants homes fletjos entre els Don Joans; aquests sofreixen naturalment els mateixos

sentiments d'insuficiència, anomenats «complex d'inferioritat», que els Don Joans més amunt caracteritzats. La seva manera de compensar — ja que tot sentiment d'inferioritat suscita imperiosament una compensació — és la mateixa que la dels Don Joans amb escassa virilitat.

I per a demostrar que aquesta interpretació no és una fantasia arbitrària nostra, citarem alguns casos cèlebres de donjoanisme que tothom pot controlar. No citaré el cas de Byron-Don Joan que Maurois ha analitzat prou; coneixem el seu «complex d'inferioritat» a conseqüència d'haver estat coix tota la vida; no insistiré tampoc sobre el cas de Sacher-Masoch que ens va relatar Maurice Castellane en el seu llibre *Les grands Donjuans et le secret de leur vie*. El cas de Lord Chesterfield és un dels més característics. Ens conta que de jove va ésser excessivament tímid; es ruboritzava de seguida si una dona li dirigia la paraula. Llegint les seves *Memòries*, hom es pot adonar fàcilment de les etapes de la seva evolució que el transformava a fi de comptes en un dels Don Joans més temibles de la seva època. Qui ens va deixar, però, la descripció més suggestiva i poètica del seu donjoanisme, va ésser el poeta rus Lermontov, del qual es parla precisament aquests dies, havent-se complet cent cinquanta anys de la seva entrada a la història literària. En el seu *Heroi del nostre temps* — una novella autobiogràfica — descobrim tots els trets del veritable Don Joan: incapacitat de suportar que un altre faci seva una dona, egoisme, set de prestigi, incapacitat a l'amor. Heus ací aquest Don Joan adleritzant (adleritzant *avant la lettre*, i no inspirant-se en els textos del psicòleg vienès, com el Don Joan de Lenormand en Freud): «No considero les dones i els seus sofriments sinó en relació amb jo mateix — com un aliment que nodreix les meves forces psíquiques... Provocar en altres cors el sentiment de l'amor, de la resignació, de l'abandó de si mateix, i de la por: no és això el primer signe de l'anhel de la dominació i al mateix temps del seu extrem triomf?» (I ara apareix el motiu de la *ginecòfobia*): «Per què m'és tan cara ella?... No és sinó una *por innata*, un presentiment inexplicable. Hi ha homes que tenen un horror terrible a les aranyes, a les rates. He de confessar-ho? Quan era petit, una dona vella em predeia, en presència de la meua mare, tot el meu destí futur; em declarava que una dona dolenta serà causa de la meua mort. Això em produí una impressió profunda, i des d'aleshores, vaig sentir una aversió insuperable contra el casament... I malgrat tot, tinc el presentiment que aquesta predicció es realitzi un dia.» Inútil continuar. Lermontov, aquest pobre Don Joan rus, no fou emportat per cap comedador, sinó que va caure víctima de la pistola d'un adversari de duel... per una dona. Així, la predicció es va realitzar, com si fos per l'autosuggestió del mateix poeta. Perquè tot Don Joan és un home — segons deia un escriptor hongarès — que busca en el llit de cada dona només que el seu propi fetre.

I aquests dies, Don Joan reapareix a les escenes de llengua castellana, i els versos bonics i detestables de Zorrilla tornen a encantar una vegada més soldats, criades i petits burgesos. Quina llàstima que — com el Faust no va trobar mai la seva adequada expressió musical — després de la més perfecta realització del tema per un músic: Mozart, Don Joan no hagi trobat fins avui una expressió dramàtica de la mateixa altura.

OLIVER BRACHFELD

ANTE EL ESTATUTO

per M. PORTELA VALLADARES

ACABA DE SORTIR

En venda a les principals llibreries

Llegiu el llibre de gran èxit

VIDA PRIVADA

(Novel·la de la Barcelona actual)

per

Josep M. de Sagarra

Dos volums Preu: 10. — ptes.

De venda a la

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

La gràcia del brillant no ve de cap convenció ni de cap partit pres, sinó d'aquest moviment infinit i policolor de la llum en reliscar per les seves arestes.

Joier

JROCA

RAMBLA CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDÍ, 2

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

LES ARTS I ELS ARTISTES

ENTORN DEL CLASSICISME

Sentit vital i sentit mort

En ocupar-me, recentment, del valor a donar als mots *contingut, forma, estil i argument*, tocava de passada l'altra sèrie — *classicisme, realisme i similis* — vora la qual vull deturar-me ara.

Ben coneguda és la definició de classicis-

Escultura grega

me i romanticisme, concebuts per Eugeni d'Ors com termes antitètics — com blanc i negre — susceptibles d'ésser aplicats alternament en l'evolució de l'art. Només amb dir que del blanc al negre hi va tota la gradació cromàtica, ja es palesa la insuficiència dels mots classicisme i romanticisme com a etiquetes úniques. Més encara: com el personatge del nostre Max Aub, podem afirmar «que el blanc no és blanc i el negre no és negre», o, dit amb altres paraules, que els mots *clàssic* i *romàntic* no suposen cap valoració; un i altre denoten estrictament les creacions d'èpoques històricament ben retallades; Grècia i Roma, i el Romanticisme.

Hi ha, és cert, ultra el sentit històric del mot «clàssic» (en el qual sentit no val més que gòtic, barroc o expressionista) un de filosòfic que significa perfecció artística, reeiximent. Clàssic, filosòficament parlant, és Cervantes, però igualment el Greco; i clàssics són Paul Eluard i Juan Ramón Jiménez, Joan Miró i Picasso. De la confusió d'ambdues accepcions del mot «clàssic» vingué l'exigir per a l'obra reeixida el predominí de la forma calcada damunt la natura, com feren grecs i romans, la qual cosa no era més que un dels elements de què l'artista disposa (com la sonoritat dels mots pels simbolistes, el color pels impressionistes, etc.). En derivà una altra confusió, que fou el «realisme», amb la qual significació històrica de seguir la natura exterior (com, per exemple, féu l'escultura espanyola) s'oblida el sentit filosòfic del mot, que significa la independència de la creació — que per tant no pot ésser còpia —, val a dir la sinceritat de l'artista envers ell mateix, ço és, envers la seva «realitat».

Classicisme i realisme — en llur accepció filosòfica — són, doncs, condicions essencials de l'obra d'art. I per damunt ambdues la inspiració, és a dir, la presència de Déu en l'artista, el misticisme del procés creatiu.

Els pintors «històricament» realistes han donat poca importància a aquest procés místic, deixant-se endur, en canvi, per la ciència (perspectiva, clarobscur, etc.). En el contrari d'això radica la superior valor artística de l'Edat mitjana en confront amb l'Edat clàssica; els artistes cristians sentien la presència divina en cada cosa, al pas que els clàssics no aspiraven mai a deixar de «tocar de peus a terra». No serà inútil, a sustentat el que afirmo, considerar les dues escultures ací reproduïdes, extretes del lluminós estudi de Venturi sobre els primitius en l'art.

Una i altra, la grega i la cristiana, ofereixen una escena d'amor matern i en totes dues la passió es presenta tota serena, amb quina diferència però!

En l'obra grega, el que més sembla haver preocupat l'autor — fill de Praxítelles — és el nu, que sota el peple s'endeuina; la femina i no la mare. La manyaguera del nen no aconsegueix distreure la mare del seu «ensimismament» i la mà d'Irene és d'una teatralitat ben fada. L'escultor medieval, per contra, perd de vista la dona per presentar-nos una mare: el cos de la Madòna es contorç i els ulls es mig clouen per esguardar més amorosament l'Infant Jesús; els perfils s'endureixen per l'orgull de mare i els dobles del vestit no són una peça de lluïment per l'artista, ni revelen el cos, ans bé serveixen per accentuar el moviment que, per millor contemplar són fill, fa la Mare de Déu. Davant la joia espon-

Escultura cristiana

tània que sura de la imatge ben poc «naturalista» del Pisano, l'obra del grec no suposa més que una còpia inexpressiva de la realitat exterior.

I el mateix podríem dir del més grans escultors de Grècia.

L'art no és una activitat racionalista, determinada per lleis. És això el que ignoraren els antics i també a això és degut que l'Edat mitjana ensorrís definitivament el gust dels clàssics (o sigui el conjunt de preferències artístiques dels artistes del temps), car, com diu Venturi, «l'art no progressa, més el gust sí, precisament perquè es refereix a elements extra-artístics d'ordre intel·lectual, moral, religiós, social», i el gust cristià és superior al pagà perquè «és un progrés creure que les valors espirituals provenen de Déu i no del refinament de la natura».

JOAN RAMON MASOLIVER

QÜESTIONS D'ARA I DE SEMPRE

L'art i la democràcia

Un esperit atent a les coses de la sensibilitat no pot deixar d'admirar-se de la magnitud del nostre moviment artístic, però un esperit vigilant podria constatar que el nostre poble s'aguanta un xic al marge d'aquest moviment, assistint a la lluita de les arts més aviat com a senzill espectador. Si tinguéssim a mà les xifres resultants de les transaccions realitzades en la nostra passada Exposició de Primavera, per exemple, deduïnt-ne les quantitats emergades per les corporacions oficials, tindriem l'índex de col·laboració dels ciutadans a aquesta mena de manifestacions i podríem arribar a desoladores conseqüències. Hauríem de comparar aleshores l'esforç enorme realitzat pels artistes, en l'execució de les obres exposades, no ja des del punt de vista espiritual, ni intel·lectual, ni purament artístic, sinó simplement material, valorar les seves despeses i comparar-les amb les despeses que els ciutadans fessin al seu favor. Veuríem aleshores que les arts viuen del constant sacrifici dels seus mateixos productors. Veuríem que en la seva producció hi ha com una imposició de la fatalitat que fa que els artistes siguin esclaus de les seves vocacions respectives, adhuc en els casos heroics, fins més enllà de la fam. Veuríem que el Senyor Esteve, un còp pagat el seu bitllet d'entrada a l'exposició, és sent satisfet com després de complir un deure patriòtic, car ell sap bé prou que el Senyor Canons no farà ni això.

No es digui que aquestes exposicions actuen al marge de tota transacció, com a combats de selecció en els quals els vencedors guanyen les categories de *vedettes* de l'art nacional. Els vencedors allà són a penes els supervivents d'un naufragi col·lectiu. No és el nostre un segle gaire a posta per a les arts. El vapor, el motor d'explosió, el cinema, el ciment armat, les ondes sonores són l'obra del segle i la humanitat electrificada per la formidable actualitat de les seves invencions es mira l'art com una «cosa vella i anacrònica», i cada vegada més els artistes i les seves obres són com obres i homes al marge de la vida real, representant una comèdia antiga. I no obstant els artistes neixen. Per què? Per molts serà difícil explicar-se llur aparició desprovida de finalitat i d'objecte. Per alguns serà adhuc una nosa en crear un problema, per uns quants encara un enuig comparable als paràsits de la ràdio, o simplement a la rara supervivència de l'apèndix intestinal. Perquè l'artista, el veritable artista, amb la fe cega en els seus ideals i amb la fúria decidida de realitzar-los, o bé és un home estimat, o bé és un home odiat, mai no és un home indiferent.

I a la sortida de les exposicions, entre missa i tortell, el Senyor Esteve i el Senyor Canons, i amb ells dos el noranta per cent dels ciutadans, deixen entreveure a cada pas la seva grandiosa perplexitat. Senyor Esteve. — Ai, fill meu, jo li diré si m'agrada o si no m'agrada. Si és bo o dolent, qui ho sap? Senyor Canons. — El felicitó, però... li advertixo que no hi entenc res. Que tot plegat és com repetir aquella famosa frase d'En Francesc Pujols, que digué un dia a un autor en ple paroxisme d'èxit i de glòria:

—Amic, el felicitó... però no ho digui a ningú.

I el drama segueix i seguirà sempre essent el mateix, i els artistes, lligats a la barra de les seves vocacions irresistibles, compliran la condemna dels seus treballs forçats d'una manera estoica en mig de la gran indiferència pública, només moguda per una mica de curiositat que li fa arrossegat els peus els diumenges per les sales d'exposicions, però sense engruna de passió. I per contrast a això no se'n parli pas

cutible, i tot això és com dir l'artista vell, l'artista després del compliment estricte dels treballs forçats que hem esmentat no fa gaire, quan li hauran ocupat de cap a cap tota la seva joventut. Però el diner és així, vol garanties.

Cal ara que les democràcies pensin un xic en aquest desagradable problema. L'art visqué molt temps del favor de reis i de papes, de prínceps i de ducs, i si bé és bonic pels artistes el recobrament de la seva dignitat i de la seva jerarquia com a homes lliures, és dolorós que aquestes conquestes els allunyin la possibilitat de creació i de plasmació dels seus ideals.

Cal que les democràcies triomfants, i amb elles la nostra República, es preparin a realitzar el paper que l'aristocràcia complí durant la seva hegemonia, i cal que els mateixos artistes davallin del seu camp enlairat de senyors subalterns al seu solí popular, contents de la seva humil posició d'homes modestos, però lliures a la fi i senyors d'ells mateixos com la resta dels ciutadans.

Potser encara l'art tornaria a ésser quelcom i tindria una missió social a complir, potser podria en el futur parlar per la República i perpetuar per segles la seva glòria actual feta d'emblemes de democràcia i de llibertat.

Si no és així, encara, els homes a qui la Natura ha concedit el do de les arts hauran d'aixecar els ulls al cel cercant en va l'explicació d'aquest misteri i de les aptituds sense objecte, de les vocacions sense finalitat, dels ideals impossibles.

Què farà la República per les arts? Voldrà veure aquest panorama desolador?

Ha començat ara la temporada i les sales infinites obren les seves exposicions innumbrables. Deixem-nos una estona de crítiques, mirem-nos cara a cara el moviment ciutadà de les arts i comparem l'esforç evident dels seus creadors amb la recompensa que els ciutadans hi destinen.

Considerem l'enorme quantitat d'exposicions que es realitzen durant l'any en la ciutat. Comptem el volum total de les vendes i les petites satisfaccions d'uns quants elogis repartits amb avara prudència. A l'altre plat de la balança posem-hi les partides fallides, el diner esmerçat en l'execució de les obres, l'esforç evident que elles representen, les rebentades amargues de què seran objecte i llevem-nos el barret davant d'aquesta multitud d'homes que conscientment o inconscientment es llancen pels camins tortuosos del calvari de les arts amb la seva creu daurada, de cara a una glòria i una fortuna que no existeixen en els temps moderns.

JOSEP ARAGAY

Llorenç el Magnífic, per Benozzo Gozzoli

de la fortuna colossal que alguns artistes acumulen amb les seves obres venudes a preus fabulosos. Això més aviat confirmarà el que diem. És el comprador excepcional comprant a l'artista excepcional, i no encara per compenetració, ni per convicció, ni per passió. Són diners que compren, no una obra, sinó una signatura, però això no és participació ciutadana. El comprador no participa: accepta, i aquesta acceptació a ulls clucs no és de cap eficàcia. S'accepta el fet consumat, però no s'ha col·laborat en la consumació del fet, i el que és encara pitjor, amb aquesta absoluta incomprensió s'invita els artistes a corrompre's en posar el diner davant seu com un premi a la cursa, sense més exigència que la signatura de l'obra que els artistes acaben per signar sense un veritable sentit de la seva responsabilitat espiritual i moral. Aquesta mena de compradors necessiten l'artista consumat, l'artista gloriós, l'indis-

Pasta de Cera

EL MILLOR FANG PER A ESCULTORS

Olivera, 25 - Telèf. 31816

El present d'art reflecteix la personalitat del donant

REPRODUCCIONS D'ART ESCULTORIC.
 • LAMPARES •
PASSEIG DE GRACIA 68

La decoració de la casa denota el gust del propietari

18^{ena} Exposició de les Arts i els Artistes

1932

De 29 d'octubre a 11 de novembre

LA PINACOTECA Passaig de Gràcia, 34
 MARCS I GRAVATS

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
 Passatges Marítims i Aeris - Viatges a "Forfait"
 Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Excursions en Autocar
 Poblet i Santes Creus - S'Agaró - Centre i Sud d'Espanya
 Sol·liciti opuscles explicatius

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

CEPILLERIA MODERNA

raspalls per a tots els usos
 articles de neteja - objectes per a presents
 rambla de catalunya, 40

SYRA

Exposició dels cartells del concurs de "L'Opinió"

OBJECTES PER A REGAL

Crystals de Bohèmia
 Porcelanes Alemanyes
 Vidres esmaltats
 Nines de Lency

QUADRO MARCS GRAVATS
LES ARTS
 EXPOSICION DURAN I BASS

L'Exposició de Ràdio, Cinema sonor i Fotografia

D'ençà que la radiodifusió ha esdevingut popular i constitueix ja una necessitat de la vida moderna, s'han celebrat a diversos llocs d'Europa exposicions d'aparells de ràdio, combinades o no amb la indústria del gramòfon, que han fet veure al públic els progressos de la tècnica en matèria de radiodifusió, així com també les novetats i les orientacions de la nova ciència elèctrica que, malgrat ésser la més recent de totes, és també la que més evoluciona i que més ràpidament procura assolir la perfecció.

La nostra ciutat en matèria de ràdio ha estat una de les primeres del món, perquè en febrer de l'any 1924 es va fundar l'Associació Nacional de Radiodifusió, entitat eminentment catalana, que va muntar la llavors célebre emissora de l'Hotel Colón i va donar una sèrie de concerts i manifestacions culturals i artístiques com poques emissores ho han assolit després. No és doncs estrany que la mateixa Associació hagi estat la iniciadora de les Exposicions de Ràdio a Barcelona, malgrat les dificultats que això representa, i que hagi assolit l'èxit que tots admirem.

L'Exposició de Ràdio de l'any passat estigué situada als baixos de la Plaça de Catalunya i desfilaren per ella centenars de milers de persones, però l'actual encara té molta més importància, no sols per haver augmentat extraordinàriament el nombre de cases exposidores, sinó també per haver-s'hi afegit els constructors i representants d'aparells de cinema sonor, que tan lligat està amb la ràdio, i, per si això fos poc, s'ha complementat amb una meravellosa exposició de fotografies artístiques, l'abundància de les quals és veritablement sorprenent.

La característica de l'Exposició de Ràdio d'aquest any, així com també la de Cinema sonor, és una digna emulació entre les cases estrangeres i les espanyoles, la major part d'elles catalanes, que es volen emancipar de la tutela estrangera, millor dit, de la tutela americana, perquè en l'Exposició el nombre d'aparells europeus, a part dels espanyols, és en franca minoria i sols apareixen per llur abundor els aparells nord-americans i els de construcció nacional. Quant a la tècnica i execució dels aparells americans, no cal dir que és perfecta i immillorable; els americans tenen uns laboratoris d'investigació que els costen molts milers de dòlars cada mes, i, com és natural, d'ells surten totes les novetats i totes les iniciatives i perfeccionaments, que després els europeus s'encarreguen d'imitar i a voltes perfeccionar. A més a més, les seccions comercials de les fàbriques americanes tenen una propaganda tan ben organitzada i saben donar un caire tan escaient a llurs prospectes, que fins els invents de procedència europea els han assimilat i perfeccionat de tal manera, que arriben a fer créure als radiòfons que procedeixen dels americans; tal ha esdevingut amb el superheterodí, que és avui el circuit de moda, i que essen inventat pel francès Levi durant la passada guerra

europea, avui circula com un muntatge americà; el mateix ha ocorregut amb la célebre vàlvula pentode, que procedint originalment dels laboratoris Philips d'Hollandia, han estat els americans qui l'han donada veritablement a conèixer, perquè han fet la propaganda de les seves qualitats i l'han perfeccionada a bastament.

Descomptada doncs la importància de la tècnica americana, avui dita indiscutible, és molt d'admirar el persistent esforç dels tècnics i constructors espanyols per igualar

en igualtat de circumstàncies podria donar els aparells a preus molt inferiors que els de procedència estrangera.

Quines són les cases que han concorregut a l'Exposició d'aquest any? Perquè els nostres lectors se'n facin perfecte càrrec, les dividirem en cases de producció nacional d'aparells de ràdio, cases de producció nacional d'aparells de cinema sonor i representants de firmes estrangeres. Cal advertir que a l'Exposició hi ha instal·lacions que tenen les dues coses, és a dir,

Un aspecte de l'Exposició

i a voltes sobrepassar els americans; presentant a la nostra Exposició de Ràdio uns aparells tan ben construïts i de la mateixa eficiència i perfeccionament que els millors aparells que ens vénen de l'altra banda de l'Atlàntic. Es construeixen a Barcelona, en el ram de ràdio, superheterodins d'un sol control, altaveus dinàmics, aparells receptors d'onda extracurta, radiogramfons amb dispositius automàtics de canvi de discos, estacions emissores per a aficionats i radiodifusió, aparells emissors i inscriptors de radiofotografia i, en el que afecta el cinema sonor, tota classe d'aparells de projecció, combinats i sincronitzats amb discos o amb cèl·lula fotoelèctrica de potassi, alguns d'ells amb perfeccionaments que no han assolit encara els aparells americans.

A Barcelona existeix, doncs, una indústria importantíssima d'aparells de ràdio i cinema sonor, que, si tinguéssim tan sols una mica de porteció dels nostres dirigents polítics, faria parlar a tot el món, i quant a Espanya s'imposaria probablement, perquè

hi ha constructors que a la vegada representen aparells estrangers, completant així el que encara la indústria nacional no ha pogut produir.

Entré els constructors nacionals d'aparells de ràdio figuren *Plató Teixidó*, amb els aparells *Ferm-Phono*, de ràdio i gramòfon combinats; *Gasca Peris*, *Marti Ribalta Urpi*, amb els aparells *Peter* i *Vehrlí*; *Radio-Trafalgar*, 3, amb els receptors *Euterpe*; *Motor Palace Radio*, amb els aparells *Dallas Erla* i altres per anar disposats en els automòbils particulars; *P. Bayona*, fabricant nacional d'aparells i peces per muntar-los; *Radio Saturno*, amb aparells especials per a onda extracurta, normal i llarga; *Joan Pujol Aleu*, amb diversos receptors de molt gust; *Radio-Import Fabricació*, i *Establecimientos Castilla*, S. A., fabricants de vàlvules espanyoles.

Els representants de marques estrangeres de receptors i vàlvules de ràdio són *Plató Teixidó*, amb els aparells *Clarion*; *Philips Ibérica*, S. A. E.; *A. E. G. Ibérica d'Electricitat S. A.*, amb els aparells *Tele-*

funken; *Auto-Electricitat S. A.*, amb els receptors *Atwater Kent*; *Ismael Acre*, amb els aparells *Jackson* i *Bell*; *Tungspam*, vàlvules de ràdio; *Ràdio-Lot*, de Rifa-Anglada, amb els aparells de la *General Motors* Ràdio i equips d'altaveus per a locals públics i autos; *Radio Trafalgar*, amb els receptors d'onda curta *Air King*; *Universal Electric*, amb els receptors *Kolster*; *Radio Eléctrica*, amb els receptors *Mohler*; *Radio Import Fabricació*, F. *Maltas*, especialista en aparells de mesura de *Chauvin* i *Arnoux* i peces *Ferrix*; *Equip Bosch S. A.*, amb els receptors *Philco*; *Vivó Vidal i Balasch*, amb els receptors *Stewart Warner*, condensadors *Hidrawark* i altaveus; *Jaume Schwab*, amb els aparells americans *Pilora* Ràdio i els *Nora* de construcció alemanya; *Melzer* i *Echevarria*, amb els *Radio Corporation* i *Zenith*; *Vogel* i *Matas*, amb els receptors alemanys *Radio Loewe*; *Subministraments Eléctrics*, S. A., de la casa *P. E. M. Vivonir*, amb els aparells *Westinghouse*; i *Ignasi Codina*, amb els aparells *Crosley*.

Totes aquestes cases presenten els tres models clàssics d'aparells, és a dir: de sobretaula o capelleta, de moble artístic i de ràdio i gramòfon combinats; la major part tenen també receptors d'onda extracurta, combinats o no amb els d'onda normal i alguns per a ondes llargues, com les que s'usen a l'Orient d'Europa i a França, Anglaterra i Alemanya. Prescindint de la notable fabricació espanyola, s'observa a l'Exposició de Ràdio la completa absència de la fabricació francesa i anglesa; tota és americana, amb sols dues cases alemanyes i una d'holandesa; de construcció francesa sols hi ha aparells de mesura. Això indica que la construcció espanyola és almenys igual que la millor d'Europa i quant a la competència americana sols es pot sostenir per la construcció en gran sèrie, que rebaixa notablement el preu de cost dels aparells, i per la gran perfecció de fabricació i acabament.

D'equips de cinema sonor nacionals hem vist: la *Orpheo Sincron*, S. A. E.; *Auto-Electricitat S. A.*, amb els aparells *Rivaton*; *Plató Teixidó*; *F. E. D. E. S.*, fabricació espanyola d'equips sonors; *Fonografía Dalcos*, fabricants de discos flexibles; i dels fabricats a l'estranger, no cal dir que als Estats Units, els que presenten *Cinaes*; *A. E. G. Ibérica d'Electricitat S. A.*, amb els aparells *Klang Film* i *Tobis* i els aparells *Philips* d'amplificació sonora, junt amb les vàlvules per equipar-los.

A part dels stands dedicats a la ràdio i cinema sonor, figuren en l'Exposició dues instal·lacions, una de la *Ràdio Associació*, E. A. J. 15, que és la continuadora de la tradició catalana de la radiodifusió, i altra d'*Unión Radio Barcelona*, E. A. J. 1, avui propietat d'una empresa de Madrid, que presenta fotografies dels actes en que ha intervingut. En el stand de la *Ràdio Associació*, que es distingeix per una torre d'antena situada al centre de la instal·lació, voltada d'unes artístiques pilastres amb els escuts de Catalunya, coronades per uns

testos amb roselles i ginesta, hi ha uns notabilíssims aparells de fabricació catalana de telefotografia, combinats amb una emissora d'onda curta, situada també en el mateix lloc, que serveixen per transmetre i rebre per ràdio a la vista del públic unes magnífiques fotografies, la perfecció de les quals no deixa res a desitjar. Aquests aparells, construïts pels germans *Abad*, de Sabadell, demostren el que es pot fer a la nostra terra quan es treballa amb bona voluntat i coneixements tècnics; no és doncs estrany que la instal·lació de la *Ràdio-Associació* es vegi sempre voltada d'admiradors. Encara que la radiofotografia no sigui el desig final del radiòfons, perquè té dret a esperar la radiovisió o el radiocinema, del qual hem pogut veure manifestacions absolutament perfectes, la radiofotografia presenta unes aplicacions especials que li donen un gran marge de desenvolupament; tals són, per exemple, la transmissió de les cartes dels temps als vaixells, la d'impressions digitals en els casos de delinqüència, la de firmes comercials per al pagament instantani de xecs d'una banda a l'altre del món, i així successivament.

Per aquesta curta ressenya es pot comprendre l'esforç que els nostres industrials i comerciants han hagut de prestar i els sacrificis de tota mena que cal emprar per la instal·lació d'una Exposició de Ràdio com la present, que honora la nostra ciutat i Catalunya sencera; si a això ajunteu l'admiració que reporta contemplar els milers d'imatges de la secció de Fotografia i els continus i selectes festivals que es celebren cada dia a l'Exposició, sols es pot tenir una idea molt dèbil i imperfecta del que és l'Exposició de Ràdio, Cinema sonor i Fotografia, perquè si es vol fruitir de les meravelles i perfeccionaments que s'hi admiren, cal anar-hi personalment, ja que tota descripció resulta pàl·lida al costat de la realitat.

Cal doncs juntar la nostra més sincera felicitació a la nostra emissora catalana *Ràdio Associació E. A. J. 15* i als dirigents i expositors del nostre certamen, uns dels més meritosos que s'hagin fet fins ara a Barcelona i a la vegada un dels més atractius que es puguin contemplar.

ENRIC CALVET

S'adquireixen exemplars dels números

56, 120 i 153

DE

MIRADOR

Adreçar-se a l'Administració:
Pelai, 62.-Telèfon 15300

No trii el seu aparell de

RADIO

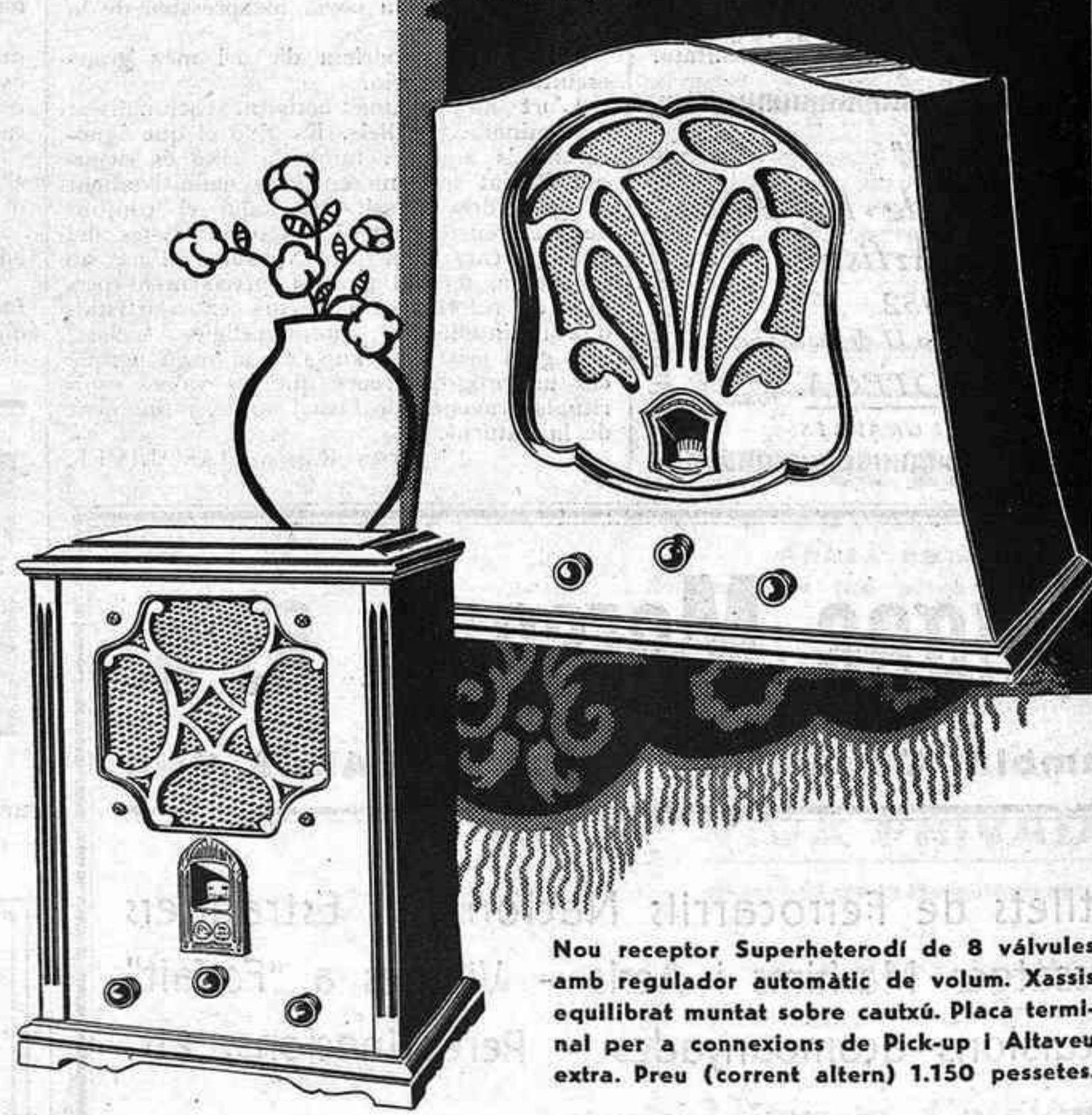
sense sentir abans

els nous models "LA VOZ DE SU AMO"

Els avenços que dia darrera dia sorgeixen en el camp de la Ràdio — resultat de pacients i laboriosos estudis dels tècnics — cristal·litzen en els nous receptors que oferim.

Les condicions essencials en tot bon receptor — Sensibilitat, Selectivitat i qualitat de To — són superats en qualsevol d'aquests models. Els nous preus fixats per els Superheterodins R-175 i R-205 no admeten comparació possible amb els receptors d'altres marques.

L'elecció de les fustes, l'acabat perfecte dels mobles — fabricats en els nostres tallers per experts ebanistes — és un altre dels detalls que marca la superioritat dels aparells "La Voz de su Amo". Visiti avui mateix un dels nostres Agents, el qual tindrà un grandíssim gust d'atendre'l facilitant-li tots els detalls que li calguin sobre els aparells i l'ajudarà en l'elecció.

Nou receptor Superheterodí de 8 vàlvules amb regulador automàtic de volum. Xassis equilibrat muntat sobre cautxú. Placa terminal per a connexions de Pick-up i Altaveu extra. Preu (corrent altern) 1.150 pessetes.

Nou receptor Superheterodí de 7 vàlvules amb altaveu de gran tamany. Placa terminal per a connexions de Pick-up i Altaveu extra. Preu (c. a.) 900 pessetes.

RADIO

LA VOZ DE SU AMO

Al marge de l'Exposició

Aquesta reunió s'ha fet ja entre nosaltres necessària pel fet de comptar Barcelona amb una indústria i encara més amb un comerç puixant que necessiten manifestar-se periòdicament.

Des de fa deu anys gairebé, Barcelona té emissores que tenen cura de satisfer aquesta necessitat dels nostres temps que cada vegada s'imposa amb més força. Des

apparells de ràdio i la migrada vida que porten les emissores, bé per falta de mitjans, bé per tenir d'altres interessos, als quals subordinen l'emissió. Val a dir, però, que des de fa cinc o sis anys s'està anunciant una reorganització que no acaba d'arribar mai, i mentrestant, és molt difícil que hi hagi ningú que vulgui organitzar les emissions en una forma digna, si no

Un aspecte de l'Exposició

de la primera emissora del Colón se n'han muntat diverses, però poc s'ha avançat quant a estendre la influència de la ràdio. Aquella petita emissora, fruit de l'impuls generós d'uns quants homes entre els quals hi havia no sols tècnics, sinó també comerciants de ràdio que tenen per l'emissió no l'interès directe del profit que podria portar-los, sinó el que els donava el públic al fer necessària l'audició, va tenir sobretot el gran avantatge d'aplegar tots els interessats en la ràdio, que després s'han dispersat, esmerçant llurs energies combatent-se, però sense que la ràdio hi hagi guanyat.

Avui la ràdio no sols serveix per a portar un esport a la llar i amenitzar els lleures domèstics. La ràdio ha pogut seguir tota la intensa vida pública del país en forma que de casa estant es viu aquesta, i per això és elemental que el poder públic hi intervingui, no deixant únicament a les mans de la iniciativa privada aquest poderós instrument de difusió que és la ràdio. Justifica també la intervenció, el fet evident que les emissions de ràdio no tenen fronteres i és convenient que el que es pot escoltar des de fora sigui mitjanament acceptable, i ara cal confessar que no ho és.

Es un fet ben interessant aquest de la diferència que hi ha entre la puixança de l'organització comercial que distribueix els

una legislació que la protegeix i li doni mitjans per a sostenir-la, i encara més amb l'eventualitat que el resultat d'un concurs li sigui desfavorable.

L'Estatut de Catalunya reconeix a la Generalitat la facultat d'organitzar la radiodifusió, comptant sempre amb la legislació general de l'Estat. Evidentment, la facultat és restringida, però pràcticament, si es vol fer, no serà cap inconvenient per a poder establir un particular estat de coses en aquesta matèria.

L'interès demostrat per les autoritats en aquesta exposició pot fer-hi molt, ja que s'hauran pogut convèncer que si els expositors s'han atrevit a fer en aquests temps de negoci migrat aquesta reunió, que comporta innombrables despeses, ha estat però que compten amb un públic fidel que s'interessa per la ràdio i al qual els poders públics han de protegir, lliberant-lo d'emissions carrinones i establint possibilitats perquè es millorin les actuals i se n'organitzin d'altres. La primera feina a fer fóra aplegar tots els interessats directament en la ràdio i encomanar-los la redacció d'un estatut de la radiodifusió a Catalunya, que sancionat podria ésser la base de la seva prosperitat i desenrotllament.

J. G.

UNA NOVA APLICACIÓ

El disc pedagògic musical

Ignoro si aquesta idea ja s'ha dut a la pràctica. Però no hi ha dubte que seria molt útil per a l'estudi de la música, en general, i, en particular, de la composició. És tractaria de substituir els exemples que acompanyen les obres didàctiques d'harmonia, contrapunt, orquestració, per plaques fonogràfiques; d'aquesta manera l'ensenyament podria ésser molt més perfecte. Per ara, l'alumne solament coneix l'efecte que fan al piano les quatre veus, en començar l'estudi de l'harmonia; llavors ja podria donar-se compte, des del començament, de quines són les disposicions millors de les veus, segons que es tracti de veus humanes (tant quatre solistes com homes i dones, separadament, o cors mixtes), quartet de corda, agrupacions de metall, o fusta, o diverses combinacions remarcables; i no solament que aprengués les ordenacions més eufòniques, sinó que pogués escoltar les cacofòniques; car determinada agrupació que convé a la corda, sona malament a la fusta o al metall; les duplicacions, sobretot en barreges mixtes d'instruments, són complicadíssimes d'aprendre; però, estudiades així, l'alumne se'n faria capaç en un moment.

Així, des del principi, els estudiosos adquiririen el sentit del color orquestral, i quan arribarien a l'estudi de la instrumentació pròpiament dita, només els caldria d'aprendre detalls d'escriptura, aspectes del gust, preceptes d'estil, etc.

Es clar que se'm pot fer l'objecció que no tots els instruments són «fonogènics»; però no hi ha dubte que fins en aquest cas la sonoritat és prou aproximada per a donar-ne una idea instructiva; això d'una banda. De l'altra, és de sentit comú que tot estudiós de música, ultra discos, ha d'escoltar música de tota mena, i ja corregirà mentalment les diferències, i, encara, el professor podria reforçar els judicis del deixeble, allà on fossin equivocats.

Així mateix el disc podria registrar els diversos exercicis dels tractats pedagògics. És indubtable que l'estudiant de violí, possem per cas, treuria molt més profit del *Kreutzer* i del *Leonard*, etc., fins a Paganini, si pogués «entrenar-se» al costat d'un dels grans virtuoses, d'un Kreisler, d'un Thibaud. El deixeble, ben guiat entre el professor i el disc, milloraria el seu gust i aprendria d'una manera més amena.

Creiem que totes aquestes iniciatives un dia o altre seran realitat; potser ja ho són, però no en tenim notícia; fins ara les col·leccions pedagògiques que hem vist són merament informatives, ajuden a formar una cultura general; però no estan directament adreçades a l'estudi de la música per la música.

Heus aquí un camp ben vast i ben fecund per a la indústria del disc i per a la inventiva dels autors de mètodes.

ROSSEND LLATES

La televisió

Aquesta nova conquesta de la tècnica és segurament una de les que més ha de meravellar el gros públic, així que ella sigui una cosa perfectament comercial, com ja es comença a dibuixar.

Cal no confondre televisió i fototelegrafia. Aquesta darrera ja és bastant utilitzada per a la transmissió d'imatges per revistes il·lustrades de l'estranger.

Si la televisió pròpiament dita no ha rebut encara una solució plenament satisfactòria, hom pot esperar, prou aviat, «veure» de casa estant, tal com ara «sentir».

Descomposició de la imatge

Televisió, telecinema i fototelegrafia s'inspiren en un mateix principi. La imatge a transmetre és dividida en una sèrie de quadrats petits, caracteritzats cada un d'ells per un valor lluminós ben determinat. El principi consisteix a transmetre successivament el valor lluminós de cada un d'aquests elements. Naturalment, aquesta transmissió ha d'ésser prou ràpida perquè l'ull humà conservi, gràcies a la persistència de les imatges a la retina, la impressió del primer punt quan es procedeix a la projecció del darrer punt d'una mateixa imatge. La velocitat de transmissió essent de 12, 16 o 24 imatges per segon, s'assoleix la continuïtat de la visió.

Es comprèn fàcilment que com més dividida sigui una imatge, millor reproduïda serà, i és precisament en la multiplicació de punts lluminosos on resideix la principal dificultat de la televisió. S'obtenen resultats acceptables amb la divisió d'una imatge en 1.200 punts. Amb 5.000 i 10.000 punts ja s'obtenen resultats acceptables, i, si tan simple és la imatge, àdhuc amb 1.200. Cal tenir també present que una imatge fixa resultaria una mica difumada, però el moviment fa aparèixer més netes les imatges.

Amb aparells adequats, les variacions lluminoses són transformades en variacions de corrent, les quals, a l'aparell receptor, tornen a ésser transformades en variacions lluminoses.

Es tracta, doncs, d'un corrent modulats, com el telefònic. Així com aquest varia d'amplitud segons la intensitat de la veu, el de la televisió varia segons la intensitat lluminosa. Per això, tots els procediments de rebre i transmetre la paraula són, en general, utilitzables per a la transmissió d'imatges, i amb un bon receptor de T.S.F. es pot muntar, en lloc d'un altaveu, un receptor de televisió.

NOTES DIVERSES

Públic dins d'un estudi

El dissabte dia 15 del mes passat, es va admetre públic per primera vegada dins l'estudi de música de cambra del Broadcasting House amb motiu d'uns concerts que s'hi donaren.

Es de remarcar que es féu pagar l'entrada. Els diferents llocs valgueren respectivament 7 xillings 6 penics, 5, 4, 3 i 2 xillings. Les entrades es vengueren als diversos Centres de Localitats.

Es prengueren tota classe de mesures

assajant, hom diu que no s'ha arribat encara al seu màxim rendiment. No obstant, preveiem als seus constructors un gran èxit i ensem els felicitem pel notable esforç que significa la *mise au point* d'un aparell d'aquesta envergadura.

Algunes xifres

La Unió Internacional de Radiodifusió acaba d'editar un fascicle destinat a aclarir els punts de vista pendents de debat a la Conferència de Madrid, del qual hem ex-

El speaker misteriós de Ràdio-Budapest. Aquest speaker s'ha fet una gran fama donant per micròfon consells de tota mena que se li demanen, arrançant conflictes familiars a petició dels interessats, etc.

perquè el soroll de la sala no afectés el micròfon instal·lat a l'escena. L'experiment de públic dins l'estudi fou realitzat doncs amb molt èxit pels anglesos.

Canvis de programes transoceànics

Alemanya anuncia un nou pla de canvi de programes amb els països més llunyans, gràcies a la seva emissora d'ondes curtes de Koeningwusterhausen i al seu receptor de Bialitz.

El 7 d'octubre es féu un interviu amb l'aviador von Gronau, que venia de les Índies Neerlandeses. El 12, gran retransmissió de la Festa de la Raça des de Buenos Aires, a la qual Alemanya hi prengué part per una missió especial.

Entesa d'aquesta manera, la política de les retransmissions es transforma en una excel·lent política internacional.

Perjudica la ràdio el sistema nerviós humà?

Durant un recent interviu hom demanà al doctor Toulouse si les ondes hertziennes emeses per les estacions de *broadcasting* podien tenir una acció perjudicial sobre el sistema nerviós humà. L'eminent psiquiatra va respondre que la ràdio era «massa recent» per a poder determinar una acció possible, per altra banda, mínima. La resposta és oportuna.

Que els nostres lectors es tranquil·litin: treballs, ja antics, han demostrat que camps d'alguns microvolts per metre no tenen cap influència sobre l'organisme. Sort d'això, puix que basant-se en la llei del quadrat de la distància, grollerament aplicable, el personal de les emissores seria propens a totes les malalties.

El cec i la T. S. F.

A Anglaterra el nombre de cecs que posseïxen aparells de T. S. F. arriba a més de 20.000; àdhuc existeix un fons per a poder proveir-los d'un receptor.

La revista setmanària *Braille Radió Times*, impresa en caràcters per a cecs, publica cada setmana els programes. Una publicació anàloga existeix a Alemanya.

Hom inaugura...

El dia 28 d'octubre s'inaugurà a Milà la nova emissora equipada per a emetre amb 70 kw. De moment treballarà amb 50 kw. i amb 331,4 m.

Després s'inaugurarà la super-Leipsic, la data de la qual s'ha retardat a causa de les avaries sofertes per les làmpares durant l'expedició. Les inauguracions de l'emissora de 60 kw. irlandesa instal·lada a Athlone i finalment la super-emissora austríaca amb una gran longitud d'onda, probablement tindràn lloc durant el prop-venint mes de desembre.

L'orgue radiolètric

«Poste Parisien» inaugurarà amb molta solemnitat l'orgue ràdio-elèctric de Givélet-Coupleux que ha fet instal·lar dins del seu estudi.

Malgrat fer més de dos mesos que s'està

tret la següent nota: L'any 1931, la radiodifusió donava feina a trenta mil persones.

Quant a la indústria ràdio-elèctrica, a Anglaterra i a Alemanya hi ha 230.000 persones empleades a les fàbriques d'aparells receptors.

En fi, la radiodifusió consumeix actualment més d'un milió i mig de kilowatts-hora, ço que la posa a l'alçada dels principals clients de la indústria elèctrica.

La campanya electoral als E. U.

Es sabut que als Estats Units s'utilitza molt la ràdio per a la propaganda electoral. A propòsit d'això ha nascut una nova forma d'assegurances.

Certes companyies ofereixen assegurar les estacions emissores contra totes les despeses de procés i condemna que podrien venir-los de resultes d'emetre discursos polítics.

Aquestes proposicions, no obstant, han tingut un èxit relatiu, ja que les estacions prefereixen les mides previsoras. Moltes d'elles han col·locat juristes que estudien els textos dels discursos que s'han de radiar, i mentre els conferencians parlen davant del micròfon, hi ha instal·lat un servei especial de vigilància que en un moment donat pot tallar l'emissió.

La ràdio a Groenlàndia

Dintre de poc, la radiotelefonía danesa emetrà programes des de Groenlàndia.

Les emissions seran transmèses per la petita emissora de l'illa a l'estació de potència de Kalundborg, de manera que en una gran part d'Europa podran ésser escoltats els artistes esquimals, ja que la part principal dels programes serà integrada per música i cançons groenlandeses.

Supressió d'impostos a França

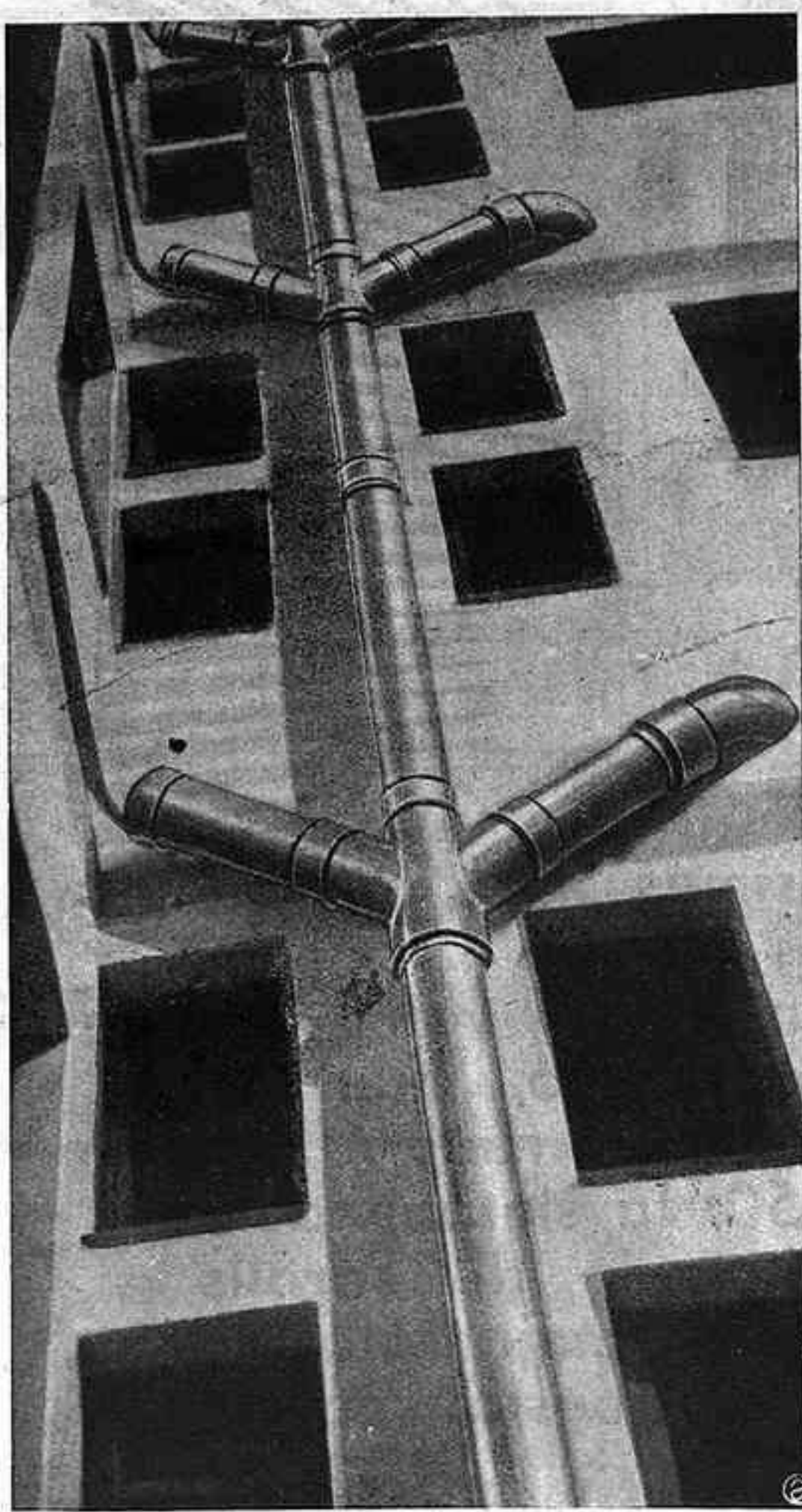
Encara que en el darrer pressupost francès figuren diversos augments d'impostos, cap d'ells no afecta la T. S. F. No obstant, recetment s'han fet algunes proposicions sobre l'establiment d'un impost sobre els receptors de T. S. F. Segons aquestes proposicions, l'Estat percebria 30 francs pels aparells d'una vàlvula, 50 pels de dues o tres i 70 pes de més de tres vàlvules. Un altre projecte, més simplificat, demana 15 francs pels aparells de galena i 50 pels de vàlvules, sigui quin sigui el nombre d'aquestes.

Ràdio-Toquio

Instal·lada pel govern japonès prop de la capital, s'ha inaugurat una estació emissora d'onda curta, que només treballa de les onze del matí a la una de la tarda. Provisionalment, aquesta estació només transmet música japonesa i anuncis en anglès.

L'ensenyament i la T. S. F.

Aquesta tardor han començat al cantó d'Aarau (Suïssa) cursos especials a fi d'ensenyar als mestres la construcció d'aparells de T. S. F., la qual l'any que ve entrarà en els programes d'ensenyament de treballs manuals.

Instal·lació de la tuberia en vivenda particular

Els materials **URALITA** són els millors per a la construcció

URALITA
TUBERIA SANITARIA
DRENA

Absolutament impermeable, inoxidable, lleugera, No calen reparacions
URALITA, S. A. PLÇA ANTONI LOPEZ, 15 TELEFON 16586

RADIO CANALETAS

LES MILLORS MARQUES D'APARELLS DE RÀDIO EUROPEAS I AMERICANES A PLAÇOS I COMPTAT

GRAN EXPOSICIÓ

RAMBLA DE CANALETAS, 6. - Telèfon 13248

ELS ESTRALLS DE L'ALTAVEU

Variacions sobre Toresky

A Barcelona i a tot Catalunya hi ha una quantitat grossa de persones que donen voltes al botó de l'aparell receptor, a la recerca de la veu de Toresky, el *speaker* de la Ràdio-Barcelona. Més que a la ciutat, és al camp on us feu càrrec de la popularitat de l'esmentat locutor. Als pobles, moltes tertúlies de diumenge tenen com a única atracció l'altaveu de la ràdio i els acudits de Toresky i del Miliu són celebradíssims i esbòmbats.

Però potser, també, difícilment trobariem a Catalunya un altre personatge que suscití un blasme més constant i repetit que el que acompanya Toresky. A les pàgines dels diaris catalans, a les penyes de cafè i en totes les societats més o menys culturals, us acostumareu a veure com el nom de Toresky és esmentat com una de les calamitats nacionals. Hom demana la intervenció de l'autoritat per tal de fer emmudir el popular *speaker*, i nosaltres fins i tot hem trobat honestos pares de família que ens asseguren que desconnecten l'aparell tan bon punt senten la veu de Toresky, delicada mesura que dos anys endarrera guardaven per a la *Marcha Real* espanyola.

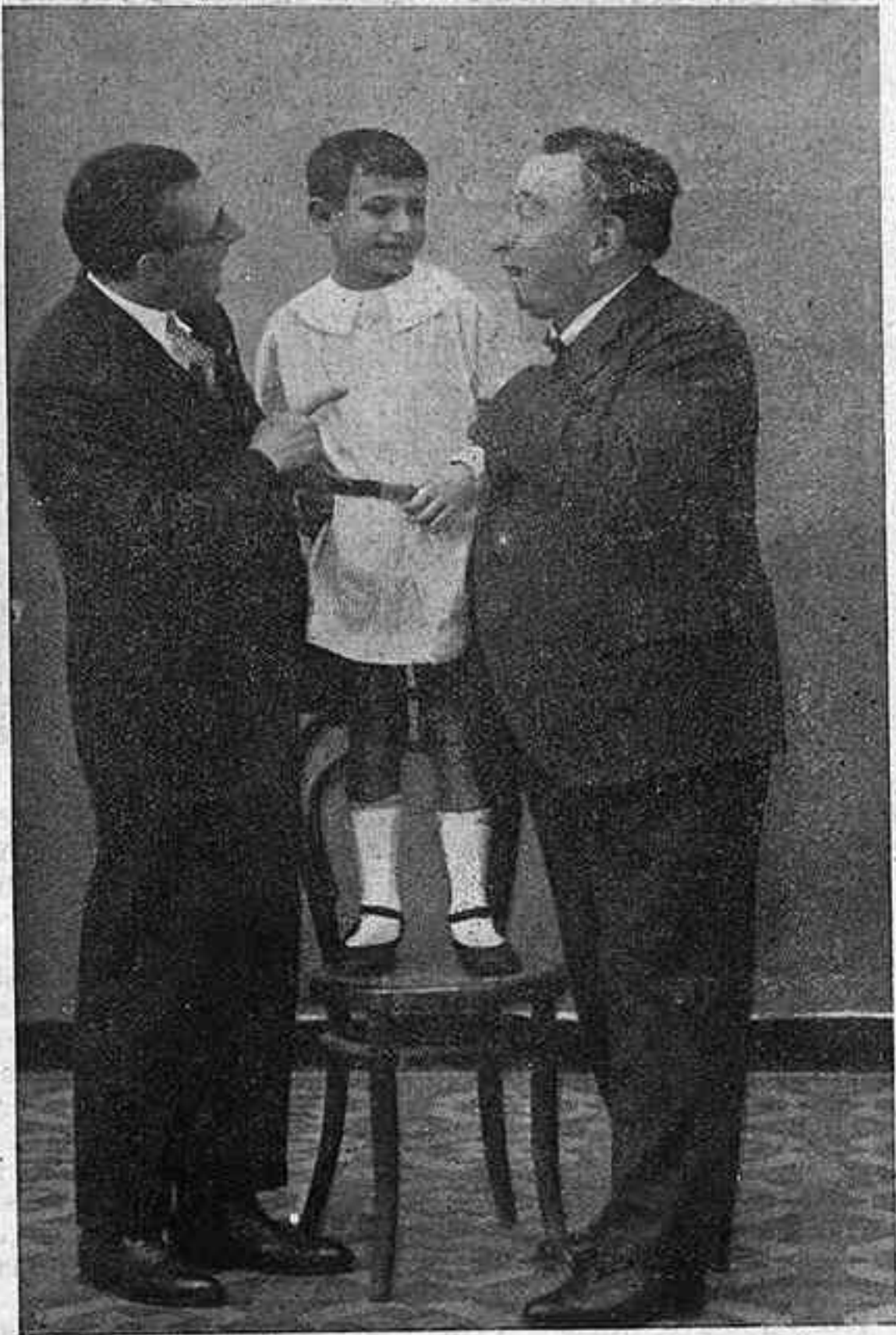
L'autor d'aquestes ratlles té la suficient audàcia per a confessar que gairebé no l'ha sentit mai. Pocs ciutadans trobaríem que poguessin dir el mateix. Molts dels seus crítics implacables, una vegada a llur casa, les persianes tirades i en màneges de camisa, comparteixen amb l'esposa i les criatures l'audiència complaguda de Toresky. Després, una vegada són ja a l'escala, en conversa amb el veí de sota, demanaran pena de mort pel locutor. Però portaran el pap ple del seu humor plebeu i del seu bilingüisme vergonyós. Toresky és, doncs, una mena de vici amagat, de costum vergonyant, com ara la pornografia, la qual és execrada públicament per tothom, i, en canvi, les linotips dels editors sense escrúpols no donen l'abast a compondre literatura immoral.

El lector deu dir-me amb el seu pensament: «Però si no has sentit mai En Toresky, com t'adventures a escriure tot això?» La pregunta és d'una lògica tan gran, que arriba a ésser absurda, com succeeix amb totes les coses massa lògiques. És veritat que nosaltres no hem sentit mai En Toresky, però també és veritat que l'hem tocat. No ens referim, naturalment, a ell, sinó als seus efectes i a les seves conseqüències. És trist haver-ho de constatar, però el fet és que aquest senyor ha creat un ambient i ha marcat una època.

Intentarem explicar-ho. Si és veritat que la ciutat està exposada a totes les influències i segueix totes les modes, cal observar que precisament el gran nombre i variació d'aquestes fa que llurs efectes es neutralitzin i que a la llarga esdevinguin inoperants. Un dia, una revista gràfica pot publicar la fotografia d'una senyoreta parisenca jugant amb un yo-yo. L'endemà, un comerciant barceloní pot tenir la idea d'importar o de fabricar, el primer, una partida dels estris esmentats. Passaran uns dies i sorprendreu pel carrer uns quants joves amb cara de murcià refinat, amb un yo-yo penjat als dits. Però després d'un parell de mesos, el yo-yo haurà seguit la sort del *parchessi*, dels mots quadrats, o de qualsevol altra de les tantíssimes invencions destinades a fer perdre el temps amb l'ex-

clusa d'entretenir-lo. Haurà sortit un nou truc que haurà desbancat l'anterior i haurà fet la felicitat de tots els papanates en situació de disponibles.

Allà on la moda passa a la categoria de costum, és a fora. El comarca és, en general, més impermeable a la novetat. No hi vol dir res que a cada poble hi hagi un parell de nois macos que facin tots els impossibles per a exhibir amb naturalitat la darrera corbata, la darrera música o bé el darrer joc de societats. Llurs esforços es perden en la grisor de la gasiveria i de

El trio «humorístic»

la rutina. Però quan un determinat corrent arriba a penetrar i a deixar sec en l'ànima del camp, poden persignar-vos pensant en els seus estralls.

En aquests darrers anys, dos homes han influenciat d'una manera decisiva el camp de Catalunya. Un, Josep Maria Folch i Torres; l'altre, Toresky. El primer, a cavall d'un setmanari; el segon, a través de l'espai i captat pels receptors de radiotelefonía. Toresky pot dir-se que ha desbancat Folch i Torres, car la ràdio ha substituït, en general, a la lectura. La ràdio i el cinema. Però la continuïtat i la domesticitat — perdó! — fan molt més sensible l'obra de l'altaveu que no pas la de la pantalla.

Apuntada només aquesta visió, hom pot fer-se càrrec de quins no serien a hores d'ara els resultats obtinguts si hom hagués confiat el micròfon a un home de bon sentit — mai un pedant! — en lloc de deixar-lo a disposició d'un ventríloc de barriada.

Aquesta consideració ens portaria a parlar dels drets de les emissores comparats amb els dels periòdics, dels teatres, etc. Mentre la radiodifusió es practiqui amb les característiques actuals, evidentment no pot ésser tractada com un negoci, sense altres límits que les conveniències del propietari. Caldria demanar una intervenció de l'Estat, un Estatut de la ràdio, etc.

Mentrestant, no hi ha res d'això. Hi ha un públic nombrós, malauradament, que viu amb l'orella pendent de la broma gruixuda de Toresky i del Miliu; i hi ha una emissora que, naturalment, no fa altra cosa sinó acontentar el seu públic...

ANECDOTES VISTES I OIDES

Coses pintoresques de la ràdio

Per dir-ho d'una manera entre realista i pintoresca, els barcelonins un matí varen descobrir la ràdio entortolligada amb el teixit metàl·lic del seu propi sommier. Això s'esdevenia l'any 1925, que fou l'any de la febre radiotelefònica, i en justa conseqüència el que, quan arribi l'ocasió, oferirà a la tafaneria dels costumistes les anècdotes més inversemblants i més ingènues.

El primitivisme dels nostres Adams i Eves radiotelefònics fou la creadora d'aquest tipus heroic, pacient i somiador que hom batejà amb el nom de «galenista». Pel «galenista» no hi havia hores, ni tardes de diumenge, ni espectacles temptadors. Assegut vora el balcó més clar del seu piset, el «galenista» afegia fils, planejava antenes i amb els auriculars a l'orella, com un telegrafista que espera, tràgicament emocionat, els darrers S. O. S. del vaixell a punt de submergir-se, anava polsant la galena amb la més sibarítica i insaciable curiositat. A voltes feia un crit de joia, els dits se li alegraven i amb una exclamació triomfant tractava d'encomanar la seva admiració als familiars:

—He sentit tossir En Toresky! Truqueu als del pis de sota de seguida!

Al cap de pocs minuts els del pis de sota havien lliurat el seu veredict:

—No va malament, però el nostre, que al cap i a la fi el varem fer amb una capsa de purs i uns quants fils que va comprar «aquest», té dies que sembla tament que En Lázaro senti al menjador — cuitava a deixar ben sentat la senyora del pis de sota, tot signant el seu marit.

El «galenista» s'empassava un rosari de decepcions, el front se li arrugava una mica i no deia un sol mot.

Però l'endemà, si convenia, i la rivalitat amb el del pis de sota persistia exactament esmolada, el llit matrimonial del «galenista» vivia una estona de trasbalsament èpic per a deixar pas a un nou somnier de possibilitats receptors molt més abel·lidores.

D'anècdotes i facècies radiotelefòniques se n'han escrit moltes i se n'escriuran possiblement moltes altres. Amb tot, com ja hem dit, l'any 1925 fou el més pròdig en aquest gènere de literatura irònica, fins al punt que pogué aparèixer a la llum pública, i fins i tot gaudir d'una vida no tan efimera com els entesos sospitaven, un setmanari satíric netament dedicat a comentar tots els esdeveniments i notícies que la radiotelefonía barcelonina pogués suscitar.

El *Senyor Daixones* i el *Senyor Canons*, setmanaris tan polítics en aquells moments, com permetien els censors, publicaren números extraordinaris dedicats a comentar la passió radiotelefònica barcelonina i que en aquell temps constituïa el títol més seductor per a totes les organitzacions editorials.

D'entre les múltiples anècdotes i xistes, recordem aquest d'En Castany, aparegut a les pàgines d'El *Senyor Daixones*. En el dibuix hom veia un llit amb el corresponent malalt assegut i el metge aplicant-li amb deteniment l'orella a l'esquena. El bon home, sense desenganxar l'orella de l'esquena del malalt, es preguntava amb comprensible estranyesa:

—Caram, és raríssim!; fa una estona que escolto i només sento òpera.

El pacient abaixava els ulls una mica avergonyit i li feia:

—No se n'estranyí el senyor doctor; és quan un servidor té l'antena al sommier, sap?...

Una part ben pintoresca que ens tenia reservada la ràdio i en la qual ben pocs comptarem quan la inauguració de les nostres estacions, fou aquesta de les *gaffes* dels *speakers*.

Tanmateix, quantes escenes indiscretes no ens han revelat les orelles sensibílissimes del micròfon, i amb quanta candorositat ens han servit els exabruptes més picants, en molts dels quals jugaven un paper importantíssim els prestigis més sòlids del país!...

Sense necessitat de retreure la veu anònima que *sotto voce* va apuntant un transcendental discurs al polític pseudo-orador, hom pot considerar discretament el seu comès explicant la famosa *gaffe* de Toresky, o, més exacte, l'exclamació crua i espontània d'aquest popular locutor, el qual, per a justificar-se, es va veure obligat a improvisar precipitadament un anunci a base del mot conyac, les primeres lletres del qual ens estalvia de tota insistència.

Per altra banda les retransmissions d'òpera del Gran Teatre del Liceu al principi esdevingueren particularment impròpies de les orelles castes. Era inevitable. A mitja *Tosca*, en el precís moment en què el tenor feia les delícies dels entesos dels darrers

pisos amb les seves filigranes extra-musicals, la veu d'algun tramoista cargolava un reneç esgarriat que provocava la immediata clausura de tots els aparells que funcionaven al si de les famílies i en aquells centres morals on els fan emmudir als primers compassos de cuplet espanyol.

Llavors, aquestes coses agafaven unes proporcions extremades i durava vuit dies que els amics no parlaven de res més. Ara les coses han canviat i al ràdioescolta de debò totes aquestes irreverències del micròfon sempre l'agafen previngut. I es comprèn.

Del contrari, de què ens hauria servit la radiació «a consciència» de les nostres sessions municipals?

Uns mots, abans de finir, a propòsit de les estacions emissores locals, punt aquest massa temptadorament cenyit a l'*esprit* que pretenen aquestes ratlles per a no ésser-hi, si més no, vagament remarcat.

D'entre les moltes coses substancioses que poden escriure's a propòsit d'aquestes modestes emissores, llur casolanisme ens sembla la característica més seductora.

Diversitat de circumstàncies, l'enumeració de les quals el lector agrairà que li estalviem, han fet que Ràdio-Terrassa esdevingués per mi una de les més familiars i simpàtiques.

Convé, abans d'embranchar-nos en altres consideracions, explicar que la plaça de *speaker* d'aquesta emissora és ocupada invariablement per un *amateur* de torn, el qual no sempre aconsegueix agermanar la bona voluntat amb la lucidesa. Sovint aquest *speakers* improvisats, en donar compte d'un disc radiat dels de parla anglesa, cometen un desori verbal tan suculent que això sol ja us compensa dels programes més grisos.

Ràdio-Terrassa s'aixeca darrera unes modestes galeries, damunt mateix d'un pati ple de caixes buides de sifons i de gasoses. Un cartellet minúscul al peu d'una escala anacrònica us informa de la mena de trifolguetes que es realitzen dalt d'aquella cella il·luminada fins a mitja nit. Simplement: Ràdio Tarrasa.

De vegades, els radio-oients «terrassencs» són advertits sobre un disc d'imminent radiació amb aquestes paraules del *speaker* improvisat:

—A continuació anem a radiar un fragment de la *Novena Simfonia* DEL Beethoven.

Els «terrassencs» us parlen de Ràdio-Terrassa d'una manera vaga, distreta, sense donar-li importància, com temerosos de les vostres possibles ironies.

Els, potser, si els fèieu opinar des d'un punt de vista d'estricta sinceritat, més aviat es decantarien per una estació emissora... honorària.

MANUEL AMAT

RADIO MARELLI
LO MILLOR EN RADIO
AUTOTRACCION ELECTRICA, S. A. MOYA, 61-5 TEL. 77420

Sensacional descobriment
contra els cabells blancs,
transparent com l'aigua, i
que no embruta el cabell

Aigua de Colònia
MISTERIOSA
LABORATORIS I APARTAT 239

LOS MEJORES
DISCOS
GRAMOFONOS
Y APARATOS
DE RADIO.

PASEO DE GRACIA, 4 - TELÉFONO 11865

En el cim

Les millores notabilíssimes introduïdes en els nous models ATWATER KENT presenten aitals ventatges de recepció i reproducció, que creu una nova època en radio. Les noves vàlvules serie 40 i 50, la sintonització silenciosa i automàtica, la eliminació de sorolls junt a una absoluta puresa de tò i major alcanç, donant fé de la supremacia d'aquesta marca.

ATWATER KENT RADIO

AUTO ELECTRICIDAD, S. A.

Diputación, 234 - Barcelona

MADRID - VALENCIA - LA CORUÑA - PALMA DE MALLORCA

Fotografia i publicitat

En tractar de fotografia, no volem entrar a discutir si aquesta és art o no ho és. Massa s'ha debatut la qüestió, sense posar-se d'acord pintors i fotògrafs, perquè uns i altres han enfocant malament la qüestió i s'han deixat guiar per prejudicis i potser a voltes per egoïsmes. D'altra banda, no som nosaltres els indicats per a fallar aquestes polèmiques quotidianes.

Però creiem que val la pena de cridar l'atenció del públic català, car en certs països estrangers, especialment Estats Units,

Perquè, qui podrà negar que un temperament dotat de sensibilitat, que pugui veure amb la màxima intensitat, podrà expressar grans coses fotogràficament, si a la sensibilitat uneix una tècnica depurada per a la realització?

I la dificultat està precisament en la escassetat de fotògrafs que disposin a la vegada de sensibilitat i de tècnica. La tècnica fotogràfica, fins fa poc, quedava reduïda a unes manipulacions empíriques, insuficients per a conquerir el terreny de

Fotografia publicitària, per l'autor de l'article

Anglaterra i Alemanya, han sabut veure en la fotografia un gran element d'expressió, eloqüent i suggestiu, factors que utilitzen en les seves aplicacions a la publicitat.

Hem de desvetllar, en aquest sentit, l'opinió, que comença ja a adonar-se'n, reclamant per a la fotografia un aplec i uns honors que encara pocs, entre nosaltres, li concedeixen.

A nosaltres, com hem dit, no ens interessa escatir si la fotografia és o no és art; el que ens interessa és saber si el fotògraf és o no és artista. Heus ací el problema.

l'expressió, de la intensa expressió de les coses.

La fotografia, amb la nova tècnica, la nova visió objectiva, els nous elements auxiliars, entre altres la luminotècnica, etc., entra actualment en una nova fase, la qual no dubtem que donarà sorpreses.

No cal creure que sigui allò de «apretar el botó, nosaltres harem lo demás», no. Entenem que la fotografia no és un procediment mecànic, sinó un auxiliar d'ús en mans de l'artista, amb la qual es poden fer coses meravelloses.

El fotògraf ha de sentir vibrar l'esperit davant d'una cosa de la qual la seva sensibilitat copsa cert aspecte en la màxima intensitat, i és aquell aspecte el que ha de saber expressar, sense fer cas de l'accessori. Quan el fotògraf aconsegueixi comunicar als altres la seva emoció, haurà reeixit en la seva obra. Per tant, es tracta d'un treball personal intransferible fins en els més petits detalls, que podrien vunerar aquella intensitat d'expressió.

Així nosaltres concedim a la fotografia no sols un valor documental, objectiu, sinó també un valor subjectiu capaç de comunicar un estat psicològic.

En aquest sentit la fotografia té un gran valor com a auxiliar de la publicitat.

Per a l'exposició descriptiva de l'objecte que es vol anunciar, cap altre mitjà no té la seva força publicitària.

I quant a la formació en el públic d'una voluntat adquisitiva que decideixi la compra, la fotografia té molts recursos.

Demés, no s'ha d'oblidar que el públic està ben disposat a admetre com a verídica una representació fotogràfica i hauria de fer un esforç considerable per admetre-la com a falsa, contràriament al que ocorre per tot altre mitjà. Recordem, si no, allò de «el pintor és com el querer», expressió popular que respon a una convicció generalitzada.

Fa pocs mesos, el Publi-Club invitava els fotògrafs publicitaris a una exposició que tingué lloc a les sales de Publi-Cinema. Fou el primer intent de publicitat fotogràfica, i obtingué el beneplacit del nombros públic, el qual s'hi interessà vivament, demostrant que està ben preparat per a rebre campanyes publicitàries, ja des de les planes de les revistes que pendrien un nou interès, ja per mitjà del cartell o tot altre sistema.

I considerem de tal eficàcia l'anunci o cartell fotogràfic, que creiem oportú de pregar a la Generalitat que en la seva secció psicotècnica — on segons tenim entès, a pres del Publi-Club, instal·larà un arxíu de cartells anunciadors, a l'objecte de deduir-ne conseqüències de caràcter psíquic — no oblidí de prestar una atenció especial a la publicitat fotogràfica. Cal no oblidar que la publicitat també revela, i en gran manera, els graus de civilització d'un poble.

NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Jove amb coneixements editorials, voldria entrar en una casa important

Escriure a R. Molinas, Sardenya, n.º 199, Barcelona

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

DALLAS ERLA 1933
Superheterodins

DISTRIBUIDORS
MOTOR PALACE RADIO
CARRER DE CORSEGA, 302

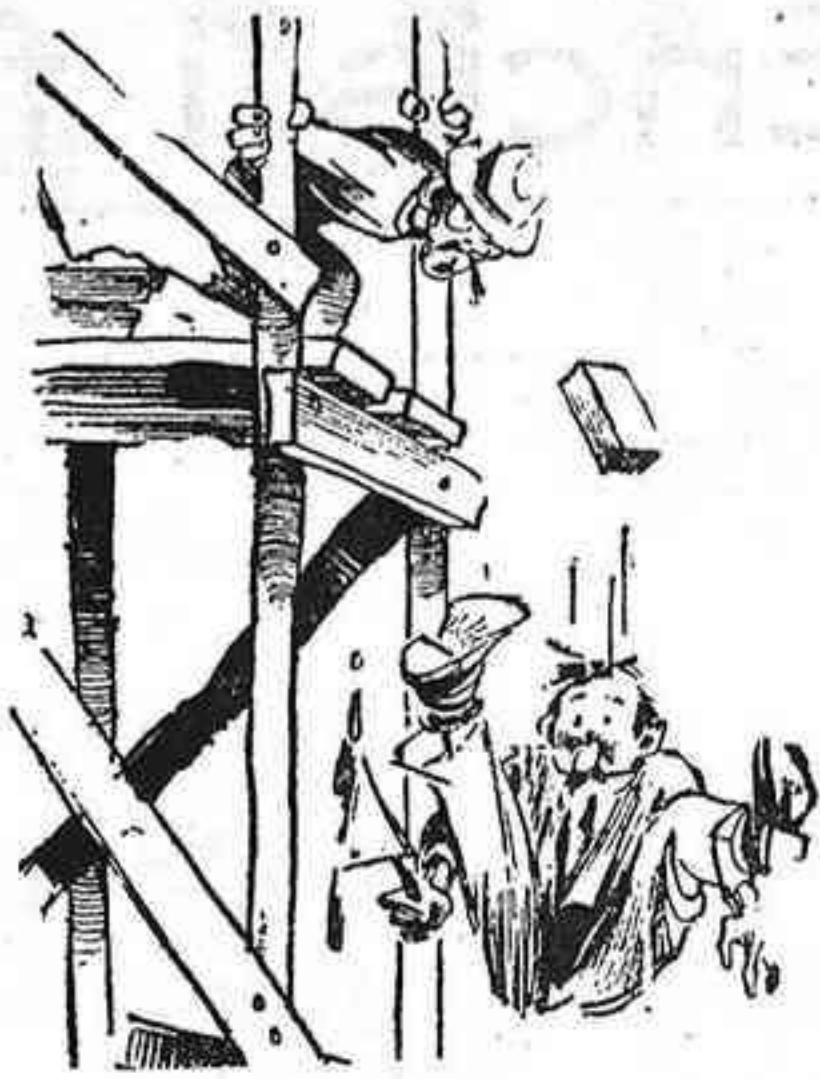
AGENTS DE VENDA PER A BARCELONA

Musical Empòrium
Rambla de Canaletes, núm. 9

Ràdio Urquinaona
(Societat Espanyola de Llibreria)
Plaça de Urquinaona, núm. 10

Ràdio Palace
Ronda Universitat, 22

Ràdio Inglada
Rambla de les Flors, 9

—Aparta't, que també baixa un maó!
(All för Alla, Estocolm)

—Li havia promès un lloc. N'hi he trobat un i dels millors: en el meu cor.
—Gràcies. Quant, cada mes?
(Gringoire, París)

L'acomodadora del cinema va a festejar al parc amb el seu promès.
(The Humorist, Londres)

CASES BARATES
—Puc anar al jardí, pare?
—Que no veus que hi ha ta mare?
(Le Matin, París)

—Mamà, no tens tanta sort com la «nurse».
—Per què?
—Fa una hora que som al parc i encara no t'ha abraçat cap soldat.
(The Humorist, Londres)

El concurs de reportatges

La tasca de decidir quins eren publicables d'entre els noranta tres treballs rebuts per al concurs de reportatges organitzat per MIRADOR, i, encara més, la de decidir els dos que havien d'ésser premiats no ha estat pas una cosa planera. Calia portar a aquesta tasca una atenció especial, molt més tenint en compte que, contra el que molts suposaven, l'eliminació no podia ésser abundant, donat el nivell mitjà dels treballs enviats. Per fi, avui, donem els resultats d'aquesta tria, que ens ha ocupat unes quantes setmanes.

Id.—Terres del Mestral. La balma i els diables.
Id.—Terres del Mestral.
Joan Sallarès.—Un heroi solitari.
Luís Santacana.—Mallorca i els turistes.
Luís G. Saura.—Costa Brava-film.
Francesc Serinyà.—Taxi... Taxi...!
David Torrons.—Braus a Cardona.
Josep Elias Viles.—Jardins de Catalunya. La porfida targarina o el miracle de Sant Eloi.
Josep Maria Xicota.—Santa Fe del Montseny.

PRIMER PREMI. — J. E. BARTRINA, Monuments del Districte V. Una casa d'història.

SEGON PREMI. — MANUEL GALILEA, Després de la arentreén. Unes vacances a Salardú.

A més a més, han cridat la nostra atenció els següents treballs, que citem per ordre alfabètic d'autors:

A. Ametller Arxer.—Coses de Sant Feliu. Josep Aragay.—Festa major.
A. Artís Gener.—Trenta minuts de conversa amb un «minutero».

Joaquim Balduch.—Terres de la Plana i del Maestral.
Maria Josefa Barceló.—De l'estiu a la muntanya. El teatre d'aficionats.

Nicolau Barquet.—De teló endins.
Grau de Chopitea Althoff.—Els pescadors de Roses.

Ernest Cros.—El cinema de barriada.
Josep Escobar.—Un envelat a Granollers.
Joaquim Estrems.—El ferrocarril de Girona a Palamós.

Miquel Ferrés.—El diumenge al Port.
Jordi Giralt.—Un poble ignorat en plena ciutat de Barcelona.

Enric Laporta.—Sans poble.
Francesc Llobet.—Unes hores amb el professor Schulten.

Salvador Llobet.—El món dels excursionistes.

Andreu Massana.—El Paralel en un pròleg, tretze episodis i un epíleg.
Jaume Mercader Miret.—Un xic de folklore penedenc.

Jordi Moragues.—Els nostres teixidors.
Josep Munné.—Dancings de tarda dominical.

Juan Paradedà.—Un dissabte a Girona. Postals de mercat.

Vicents Prat.—El duel Catalunya-Barcelona. Dues menes d'enyoradissos.
Montserrat Ribalta.—Tres escoles sota la dictadura.

Manuel M.ª Rodríguez d'Aumente.—El mercat de Granollers.
X. Roselló.—Artistes desconeguts. El Museu Jordà.

Enric Soler Godes.—El Tribunal d'Aiguës de València.

En redactar les bases del concurs, estiguérem a punt d'incloure-n'hi una eliminant de soca arrel tot tema sobre el districte V — la pitjor tara del qual és segurament la literatura que, sense tenir-hi gran culpa, ha provocat. I, ja ho veieu, un reportatge sobre un tema més o menys referent a aquest barri és el que, al nostre entendre, ha meregut la màxima distinció.

Un dels concursants adjuntava una carta demanant que a cada original hi adjuntés una crítica, per a ús del seu autor. El nostre comunicant ha tingut una bona pensada, però potser no s'adona de la feina que això representa. De totes maneres, estem disposats, si no a escriure una carta, a tenir una conversa amb qualsevol dels concursants que ho desitgi.

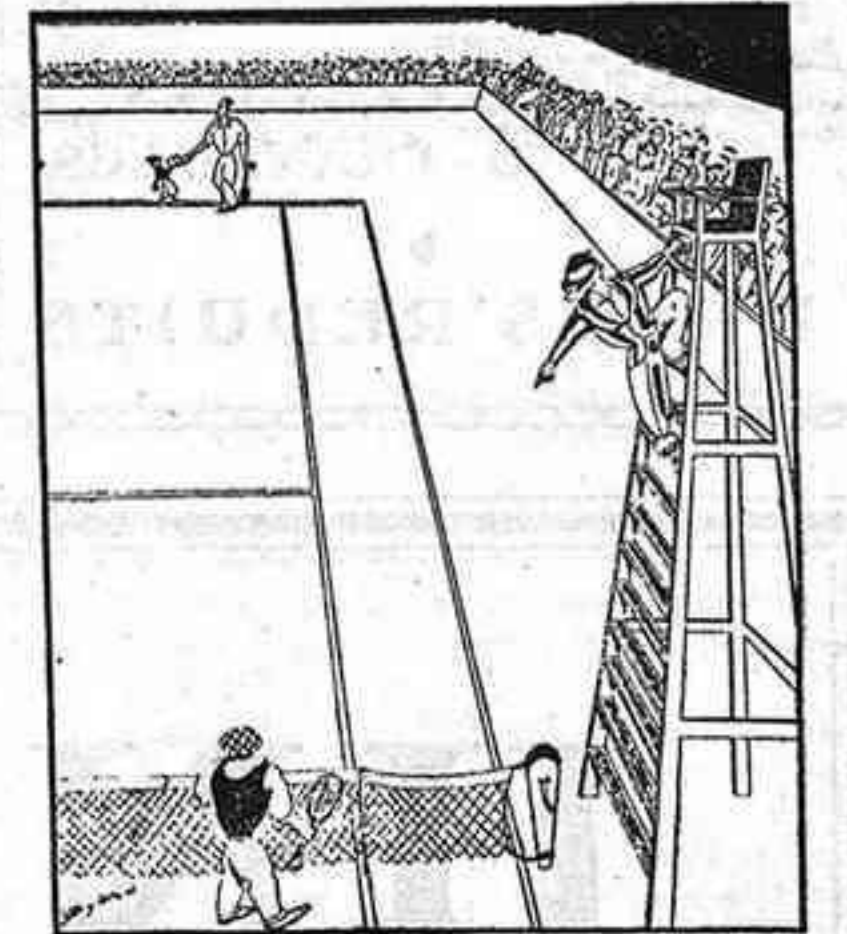
Quant als treballs esmentats en aquestes ratlles, bé cal que en diguem alguna cosa. Alguns d'ells trobarien el seu lloc més indicat en altres pàgines que la segona del nostre setmanari. D'altres, per raons d'actualitat i pel tema que tracten, no són possibles de publicar immediatament (cal, a més a més, tenir en compte la «capacitat d'absorció d'original» del setmanari). Alguns d'ells exigiria algun retoc, procedir a algun desenrotllament tot just iniciat, i altres correccions. Tot això i altres coses seran indicades als respectius autors en cartes que els escriurem.

Potser algú no es creurà que hàgim salvat una tan gran proporció d'originals rebuts sinó per una excessiva benvolença per part nostra. Ens ha semblat que els autors de tots aquells treballs que hem citat tenen — en potència o ja ben desenrotllades — condicions per a escriure.

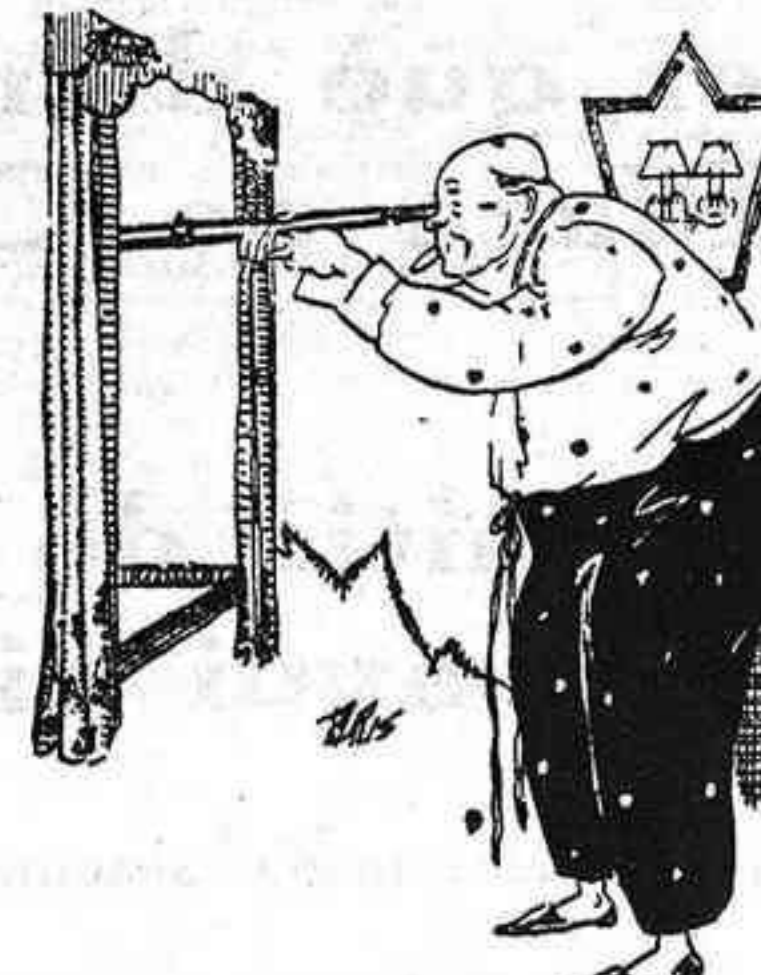
Per acabar, no ens resta sinó — en ple optimisme — felicitar els guanyadors de totes categories i felicitar-nos de l'acollida rebuda pel nostre projecte, al qual seguiran d'altres de semblants, creant així un nexa més íntim entre els nostres lectors i amics i nosaltres.

El matrimoni del «jongleur»
(Punch, Londres)

L'ex-acrobata, àrbitre.—Ja poden treure la xarxa. Sempre he treballat sense!
(Le Rive, París)

—Hi ha dones que no tenen vergonya!
(The Bystander, Londres)

EL FUNCIONARI EN VACANCES
—I pensar que a l'oficina es deuen estar divertint com uns lladres!
(Le Rive, París)

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr.
que viu a
carrer n.º es subscriu a **MIRADOR**
del preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de de 193...
Signatura

IDEAL RADIO AMERICA
EL MILLOR SEMPRES EL MES NOU

Aires de tardor - Encís i forma de la moda

En aquests dies de tardor se sent intensa com mai l'alenada de la moda. També la primavera encomana a les dones un desfici per la roba. Però els vestits del bon temps són més modestos i no punxen el desig amb la coïssor dels models d'hivern. A l'estiu, més que la roba, turmenta el neguit de no portar-ne, i sota les gràcies càlides de l'estació, quatre pams de tela estampada que no cal que siguin d'una gran qualitat, agafen un prestigi i una pompa imposants.

Però ara, en plena tardor i de cara a l'hivern, la qualitat i la quantitat tornen pels seus drets. És el moment en què ja a mitja tarda s'encenen els aparadors dels magatzems de robes, i en contrast amb la penombra del carrer, els maniquins s'insuflen d'una vida meravellosa. És el moment en què les noies somiadors s'aixafen els nassets contra els vidres dels aparadors, i canvien de bona gana llur pell finíssima per la superfície brillant del cos del maniquí, personatge insensible a les belles que els dependents colloquen sobre les seves espatlles.

No heu respirat mai aquest perfum torbador de la moda? En aquests dolçosims cap-al-tards barcelonins, no us heu mai abandonat a l'instint i a l'atzar, i heu fet la papallona de l'un a l'altre aparador, pel començament del Passeig de Gràcia, per l'Avinguda del Portal de l'Angel i pel carrer de la Portaferrissa? És l'hora escollida pels vells galants per a insinuar-se a les dependents i mecanògrafes. A contrallum d'un aparador, les paraules més falses dringuen com a moneda bona, i davant la visió d'una roba bella i luxosa, es necessita molta

voluntat perquè uns vint anys femenins no caiguin en la temptació. És una hora que ni feta a posta per a iniciar-hi novelles blanques que acabaran en la grisor domèstica i fulletons vermells i negres que tenen l'epilleg en l'or del cabaret i en el blau de les matinades tristes. Entre els estupefactors, els organismes internacionals que curen de llur repressió, hi tenen classificat el perfum de la moda?

En l'escala de procediments que segueixen les dones per a vestir-se, hi ha multitud de graus i de matisos. Des de la roba comprada en un establiment saldista, confeccionada a casa segons un model publicat a la revista de modes, fins al vestit sortit dels Magatzems Santa Eulàlia o de la Casa Rodríguez, hi ha una infinitat d'estadis intermedis, gràcies als quals es pot arribar a un acord entre els pressupostos familiars i les ambicions particulars.

Seguint l'escala en sentit ascendent, després del vestit fet per complet en família, trobarem les modistes que van a domicili per tal de posar en solfa les fantasies de les clientes. Pagant un parell o tres de jornals — que varien de les cinc a les deu pesetes —, una dona s'assegura el concurs d'un tècnic sense afegir gran cosa damunt de l'import de les primeres matèries.

Després, vénen les modistes establertes amb un luxe vergonyant. Són aquelles que en arribar al setembre s'escapen vuit o quinze dies a Sardanyola, i de retorn a Barcelona fan imprimir unes targetes en les quals diuen que «recen arribades de París, inviten la distingida clientela a examinar la superba col·lecció de models, etc.». Aquestes modistes acostumen a viure a les cases més tronades del nostre Eixample, i tenen uns pisos amb mobles demodés, guarnits amb els rams que les nenes guarden dels balls de festa major.

Després, ens trobem ja amb les cases serioses i de clientela aristocràtica. És d'aquests darrers anys, si no la seva existència, almenys el seu prestigi. Ha estat necessari que la ciutat fos quelcom més que un poble engrandit, perquè sorgissin les modistes de categoria, similars a aquelles cases parisenques la signatura de les quals al peu d'un figurí neguitejava les nostres elegants i posava en guàrdia la cartera de llurs esposos, els honorables burgesos barcelonins.

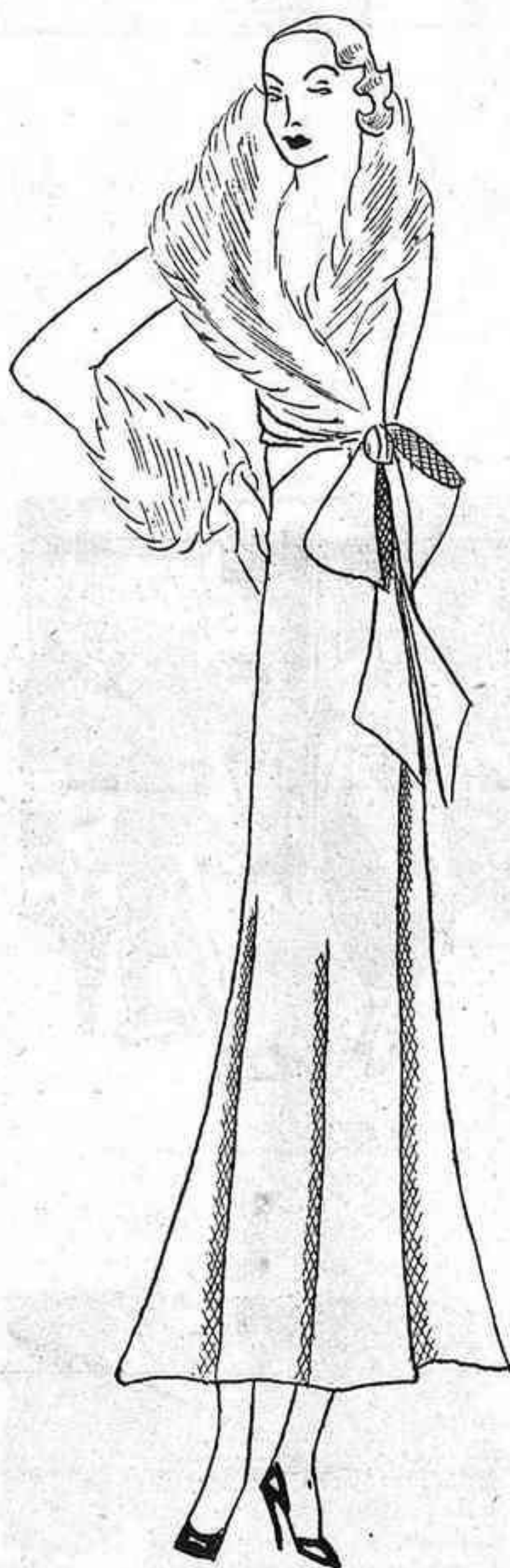
Per a satisfacció de les nostres lectores i per a il·lustració dels nostres lectors, hem tingut interès a entrevistar-nos amb un dels magnats de la moda barcelonina per a demanar-li unes impressions i fer-li aventurar unes profecies.

El propòsit aviat fou fet. Però la seva realització ha estat un bon tros més difícil. Nosaltres, si exigències informatives ho precisaven, ens veuríem amb cor de fer-nos rebre als cinc minuts de pensar-ho, pel financer senyor Cambó, pel bisbe Dr. Iruja, per l'anarquista Durruti o bé per qual sevol altre personatge tan inaccessible com els esmentats. Però allà on enterràrem les nostres il·lusions de repòrter seria al llindar dels salons d'un modista famós.

A la quarta visita i després d'exposar la nostra pretensió, ens trameten d'ambaixada un seguit de secretaris — i alguna secretà-

ria deliciosa —, els quals ens fan detallar per millèsima vegada l'intent que ens porta allí i tornen amb l'encàrrec de dir-nos que el senyor X està ocupadíssim.

—No hi fa res — contestem nosaltres —. Ja l'esperarem.

THE AU RITZ

Abric angora marró, adornat de renards creuats.—Model P. Rodríguez.

—Oh, és que després té prova...
—Esperarem que acabi la prova.
—Però és que tot seguit ha d'anar per l'exhibició...

I quan hem dit a l'introducció que estem disposats a esperar-nos fins a la fi del món, l'home creu que allò més pràctic serà que

el senyor X ens senyali hora per a rebre'ns.

Una sorpresa nova ens esperava. Nosaltres, il·lusos, creiem que un personatge tan important com el senyor X deuria llevar-se a les dotze del migdia, i que, després de vestir-se i desdormar-se, no rebria ningú fins, fet i fet, a la tarda. Però vetací que el secretari ens diu que el modista ens espera a les nou del matí de l'endemà! I hem tornat, avergonyits del nostre noctambulisme i de les nostres matinades grasses. Radiant, fresc com una flor, ens allarga la mà el modista famós, amable com si forméssim part de la clientela. Definitivament! Comença el nostre interrogatori:

—No sigueu maliciós. Us enganyariau si creguéssiu que els canvis de la moda femenina no obeeixen a altra cosa que al profit econòmic dels modistes. És aquesta una idea bastant estesa entre els profans, però que no té ni el més lleu fonament. Jo puc assegurar-vos que les variacions i transformacions són necessitats indeclinables i d'acord amb l'època, la manera de viure, els canvis de règim polític...

—Sí; també els canvis de règim polític. La moda actual respon a una democràtica zació dels costums.

—També és un error creure que totes les modes tornen i que nosaltres, exhaurits d'imaginació, ressuscitem formes velles. Malgrat aquests darrers temps hagi semblat possible un retorn a l'estil imperi, els entesos poden observar que els vestits d'ara gairebé no tenen res de semblant als d'aleshores. A tot allargar, només el perfum...

—Allò que senyala l'evolució de la moda i que marca la seva orientació és la simplicitat. Simplicitat, simplicitat i simplicitat. La dona recusa tota mena de destorbs i exigeix abans que tot la comoditat. Bande, jats, doncs, els ornaments i la decoració de dies pretèrits, el que salva i dignifica els vestits és la qualitat i la línia. En la moda d'avui, juguen un paper importantíssim els gèneres.

—La moda actual, sense cap perjudici de contemporaneïtat, pot afirmar-se que és la més bella de totes. Tan sols dotze anys enrera, persistien encara moltes deixes de la Restauració; era encara una moda d'avant guerra. Ara el vestit femení està dintre la bona línia i no és pas fàcil que canviï d'orientació. A no ésser, naturalment, un cataclisme d'ordre polític, etc.

—Les influències en la moda no són tan perceptibles com imagineu. Tocant al cinema, els vestits de les «stars» indubtablement sorprenen a les nostres dones, però no es decideixen pas a copiar-los. Tenen tota la confiança posada en els modistes i segueixen a ulls clucs les seves indicacions, ni que sigui moltes vegades contrariant la personalitat pròpia.

—Sí; París, sí. Dura i encara durarà per molts anys la influència de París. Nosaltres és allí on hem d'anar a cercar les direccions i els gustos.

—No. Les clientes no s'hi adrecen ja directament perquè saben que els modistes

barcelonins posseeixen una selecció dels models parisenques. Aquí troben reunit allò que a la capital francesa haurien de cercar dispersat entre les cases famoses. Demés, hi ha els models originals nostres. Les creacions exclusives que de mica en mica són més estimades per la nostra clientela femenina.

—Em demaneu previsions per la temporada vinent? Dominaran intensament les llanes, amb preferència la llana angora i el vellut mate. La llana angora entremescada pels vestits de matí i esport; en color unit per als altres. El color preferit és aquell que anomenem «tomates».

—En les formes, cap diferència gaire sensible. Les mànegues, molt estarrufades, com ja s'ha iniciat.

—Pels vestits de nit s'emprarà la pana de cotó. La forma tindrà bastant de l'Empire. I com a gran novetat, ornamentació de plomes. Moltes plomes: d'estruç i de «coq». Colls de plomes d'un efecte magnífic. Veureu...

—No useu aquesta paraula, per favor. No hi ha crisi que valgui. És veritat que els vestits són més senzills i valen molts menys diners que abans. Però les senyores se'n fan fer molts més. Si els vestits de nit van més escassos, augmenten considerablement els de matí i esport. Una cosa compensa l'altra...

Això és tot el que ens ha dit un dels més coneguts modistes barcelonins. Quan ha donat la conversa per llesta, en un saló immediat l'esperaven ja unes quantes dames i dametes. El nostre informador ha passat per davant d'elles i ha avançat fins a la porta banyat en la llum d'un projecteur ideal, amb resplendor de somriures i mirades encenses.

MANUEL SERRET

ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

SASTRERIA
F. Vehils Vidal
Direcció: M. Pellicer
7, Plaça Universitat, 7
Rebudes grans col·leccions de panyos per aquesta temporada
ESTAMS - XEVIOTS
MELTONS - FRANEL·LES
PREUS REDUITS

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguillers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Desitjaria ésser repòrter

en un diari o periòdic d'importància, per a satisfer vocació. No m'importa el sou. Escriure a **R. Molinas Opisso**, Rambla Triomf, 70, Poble Nou

UN ACLARIMENT!...

¿Per què diem que l'estació subterrània de la Plaça de Catalunya (trens del Nord i Metro Transversal)

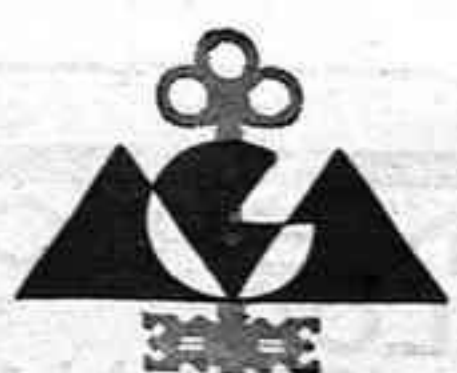
és el mitjà de publicitat més formidable que avui dia existeix al nostre país?

Feu comparances amb el sistema de més difusió emprat fins ara i donareu raó a la nostra asseveració.

MITJÀ	QUANTITAT DE PROBABLES LECTORS DELS VOSTRES ANUNCIS	PREU	DURACIO
Prensa Diària. Plaça de Catalunya (Estació subterrània) Trens del Nord i Transversal.	150.000 (com a màxim). 3.000.000 (actualment). (Dades oficials controlades pel Departament d'Estadística).	1.800 ptes. una pàgina 600 ptes. (dotze espais de gran tamany, un a cada estació).	Un dia Al mes

“Agència General de Anuncios”

BARCELONA: Casp, 26, pral. - Telèf. 16606

Carrer de Tarragona, 7, 2.º - MADRID